

GUVERNUL
REPUBLICII MOLDOVA

EMBASSY OF SWEDEN

Chisinau

United Nations Entity for Gender Equality
and the Empowerment of Women.

*Empowered lives.
Resilient nations.*

Programul Comun Dezvoltare Locală Integrată

**Studiu
sociologic**

MONITORIZAREA PARTICIPĂRII FEMEILOR ȘI A GRUPURILOR VULNERABILE LA ALEGERILE LOCALE, 2011

Chișinău, 2011

MONITORIZAREA PARTICIPĂRII FEMEILOR ȘI A GRUPURILOR VULNERABILE LA ALEGERILE LOCALE 2011

Studiu sociologic

Chișinău, 2011

Conținut

Introducere	5
Procedura de monitorizare.....	6
Participarea femeilor și a bărbaților	7
Listele de candidați	7
Structurile de administrare a alegerilor.....	9
Participarea grupurilor etnice minoritare	11
Listele de candidați	11
Structurile de administrare a alegerilor.....	13
Participarea la scrutin a reprezentanților diferitelor grupe de vârstă.....	16
Listele de candidați	16
Structurile de administrare a alegerilor.....	19
Participarea minorităților religioase	21
Listele de candidați	21
Structurile de administrare a alegerilor.....	22
Participarea persoanelor cu dizabilități	25
Listele de candidați	25
Structurile de administrare a alegerilor.....	25
Întâlnirile cu alegătorii.....	26
Problemele abordate în discursul candidaților	28
Interpelările alegătorilor	30
Concluzii.....	32
Tabel Sumar	34
Alegerile locale 2011: atitudini, percepții ale concurenților electorali despre participarea grupurilor vulnerabile	35

I. Aspecte metodologice.....	35
II. Implicarea grupurilor vulnerabile în scrutinul electoral local.....	37
III. Viața politică: implicare.....	38
3.1. <i>Istoricul implicării în viața politică</i>	38
3.2. <i>Factorii determinanți în înaintarea candidaturii la funcția de primar</i>	40
3.3. <i>Estimarea șanselor în scrutin</i>	41
3.4. <i>Strategia electorală</i>	42
3.5. <i>Perspective în carieră</i>	44
IV. Femeia în politică: percepții și aprecieri	45
4.1. <i>Caracteristica de gen în desemnarea candidaturii la funcția de primar</i>	45
4.2. <i>Consiliile locale, ponderea și implicarea femeilor candidate</i>	46
4.3. <i>Femeia în campania electorală</i>	47
V. Problemele comunităților.....	49
Lista figurilor	50
Lista tabelor.....	51
Anexa 1: Schema conceptuală a monitorizării	52

Introducere

În 2010, Guvernul Republicii Moldova, UNDP și UN Women au lansat Programul Comun Dezvoltare Locală Integrată (PCDLI), finanțat de Guvernul Suediei.

Obiectivul de dezvoltare al programului este de a asista Republica Moldova în asigurarea grupurilor vulnerabile din zonele rurale și urbane sărace, cu oportunități de dezvoltare socio-economice durabile, prin politici locale și regionale adecvate, implementate de Autoritățile Publice Locale (APL) și de partenerii acestora, din perspectiva respectării drepturilor fundamentale și a egalității de gen.

PCDLI își propune următoarele: îmbunătățirea cadrului legal și a celui al politicilor, susținerea procedurilor și a sistemelor administrative focusate pe transferul eficient de competențe către APL, precum și descentralizarea, promovarea rolului APL în luarea de decizii prin cele patru componente: Consultanță și Susținerea politicilor, Participarea și Auto-Guvernarea Locală, Abilitarea Comunității, Transnistria și Zona de Securitate.

Promovarea drepturilor omului și a echității de gen la nivel regional și local (inclusiv abilitarea femeilor) este considerată de către partenerii programului drept o acțiune prioritară.

Astfel, în 2010, pentru a asista Guvernul în dezvoltarea Strategiei de Descentralizare, s-a efectuat un Studiu de Vulnerabilitate: *Taxonomia și posibilele implicații ale politicii de descentralizare asupra grupurilor vulnerabile din Moldova*. Studiul a identificat grupurile primare vizate, factorii de vulnerabilitate și modul în care aceste grupuri participă sau sunt excluse din procesul electoral.

Studiul a identificat următoarele grupuri de vulnerabilitate majoră:

1. Cu venituri mici: a) persoane în vârstă; b) familii numeroase;
2. În funcție de vârstă: a) pensionari; b) tineri;
3. Persoane cu dizabilități: a) cu dizabilitate mentală; b) cu dizabilitate fizică; c) oameni în vârstă cu dizabilități;
4. Minorități etnice și lingvistice: a) romi, b) bulgari, c) ucraineni, d) găgăuzi;
5. Minoritățile religioase: a) musulmani, b) creștini neortodocși, c) evrei;
6. Femei (gen): a) victime ale traficului de ființe umane, b) victime ale violenței domestice.

Ghidându-se de principiile egalității de gen și a nediscriminării, PCDLI se focusează asupra femeilor marginalizate și vulnerabile, asigurând ca deciziile și procesele de dezvoltare locale să fie receptive și să ia în considerație necesitățile acestora. Unul dintre aspectele-cheie care garantează egalitatea și nediscriminarea în procesul de guvernare este participarea femeilor și a grupurilor vulnerabile/marginalizate în alegerile locale.

În studiul dat a fost analizată participarea femeilor și a grupurilor vulnerabile la scrutinul electoral: de la nominalizare la desfășurarea campaniei și a certificării. Studiul oferă informații cantitative și calitative asupra: punctelor de pornire, oportunităților, constrângerilor și limitărilor în participarea femeilor și a reprezentanților grupurilor vulnerabile în dezvoltarea locală, pentru a servi ca evidențe în elaborarea politicii la nivel local. Rezultatele studiului vor fi utilizate pentru a sensibiliza autoritățile publice centrale și locale ca parte a unei capacități mai mari de intervenții de dezvoltare a PCDLI.

Lucrarea de față prezintă grupurile vulnerabile dintr-o perspectivă specifică, cea a implicării și regăsirii lor în structurile Administrației Publice Locale, în agenda și viziunile ce țin de dezvoltarea comunitară. Efortul de cercetare sociologică întreprins a vizat monitorizarea aspectelor de bază ce țin de participarea acestor grupuri la campania electorală în cadrul alegerilor locale generale din 2011.

Aria de monitorizare a cuprins 10 raioane ale Republicii Moldova: Briceni, Ocnița, Edineț, Telenești, Călărași, Nisporeni, Hâncești, Cantemir, Ștefan Vodă, Ciadâr-Lunga, plus o serie de comunități specifice prin prezența sporită a anumitor grupuri din cele monitorizate (a se vedea Metodologia – *Anexa 1*).

Procedura de monitorizare

1. *Reprezentarea pe listele de candidați* – în toate comunitățile au fost create baze de date cu persoanele vizate, indicându-se sexul și caracteristicile de vulnerabilitate, cu scopul de a evalua modul în care femeile și grupurile vulnerabile sunt reprezentate în rândul candidaților electorali. Pentru elaborarea bazelor de date din circumscripțiile electorale incluse în studiu, au fost colectate listele de candidați, fiecărui candidat fiindu-i solicitate informații despre apartenența/neapartenența la grupurile vulnerabile care fac obiectul cercetării. Datele sunt comparate cu procentul anumitor grupuri în rândul populației generale, în vederea stabilirii gradului de (sub)reprezentare.
2. *Reprezentarea în organele de administrare a alegerilor* – este aplicat același principiu (descriș mai sus), implicând evaluarea reprezentării femeilor și a grupurilor vulnerabile în organele de conducere electorale.
3. *Reprezentarea/participarea la întâlnirile cu alegătorii* – a fost elaborată o fișă/grilă de evaluare a întâlnirilor. Acțiunea a vizat: (1) evaluarea reprezentării diferitelor grupuri din perspectiva candidaților și a alegătorilor prezenți la întâlnire, (2) evaluarea nivelului de interacțiune – întrebări și reacții de la și către grupuri specifice în cadrul reuniunilor. Acest lucru permite înțelegerea a ceea ce este pe ordinea de zi și cum se regăsesc comunitățile vizate în platformele candidaților.
4. *Opinii suplimentare de la candidați* – au fost realizate interviuri individuale cu candidați (bărbați, femei și candidați reprezentând diferite grupuri vulnerabile), cu scopul de a înțelege punctul lor de vedere privind: (1) campania (dificultăți, nevoi specifice), (2) perspectivele legate de egalitatea de gen în alegeri, (3) perspectivele asupra grupurilor vulnerabile în alegeri.

O adevărată provocare a constituit-o specificul fiecărui grup, ceea ce impune abordări speciale în cercetarea lor. Acest aspect a reprezentat și limitele studiului; pentru intervențiile ulterioare recomandăm cercetări mai ample dedicate specificului fiecărui grup în parte.

Participarea femeilor și a bărbaților

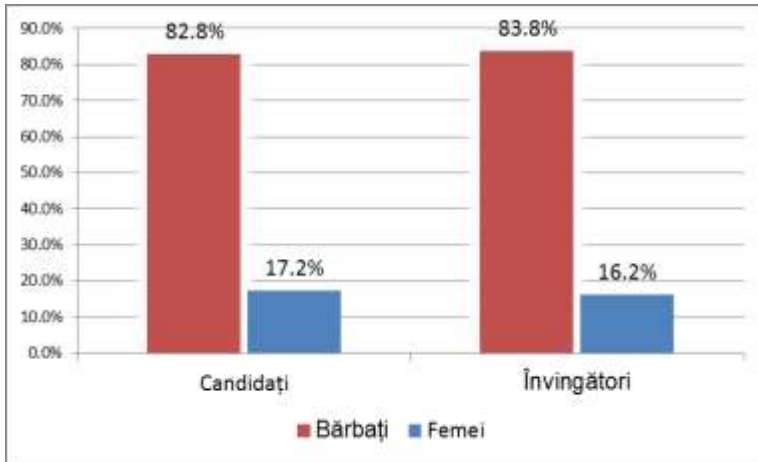
Listele de candidați

Perspectiva de gen este redată, probabil, cel mai complex, dacă ne referim la cantitatea datelor disponibile.

Femeile constituie 53 la sută din populația de 18 ani și peste, adică cetățeni cu drept de vot. O reprezentare echilibrată pe sexe în cazul dat ar fi distribuția egală între genuri în rândul candidaților și al aleșilor locali.

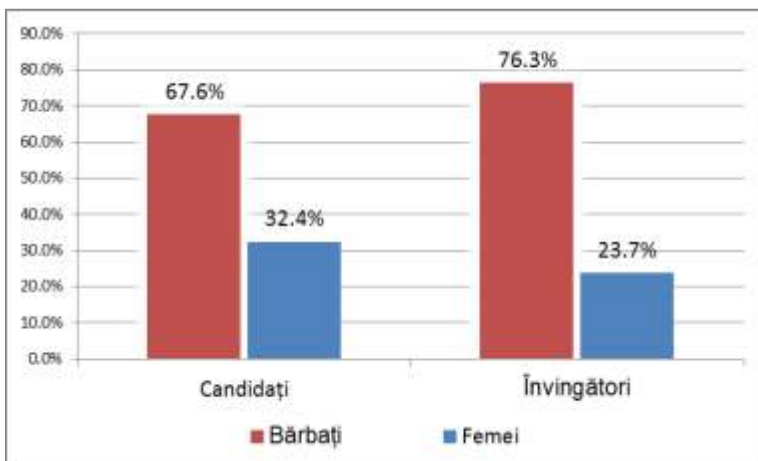
La alegerile locale din 5 iunie 2011, atât în rândul candidaților la funcția de primar, cât și în rândul celor la funcția de consilier local, distribuția de gen este departe de a fi una echilibrată. Din 248 candidați la funcția de primar incluși în sfera monitorizată în cadrul acestui proiect, doar 17,2% sunt femei. În rândul primarilor nou-aleși femeile acumulează 16,2 la sută.

Figura 1. Candidații la funcția de primar și primarii aleși în funcție de gen

O situație similară constatăm și în cazul alegerilor în consiliile locale – sunt femei doar o treime din candidați (32,4%) și mai puțin de un sfert din consilierii nou-aleși (23,7%).

Figura 2. Candidații la funcția de consilier și consilierii aleși în funcție de gen

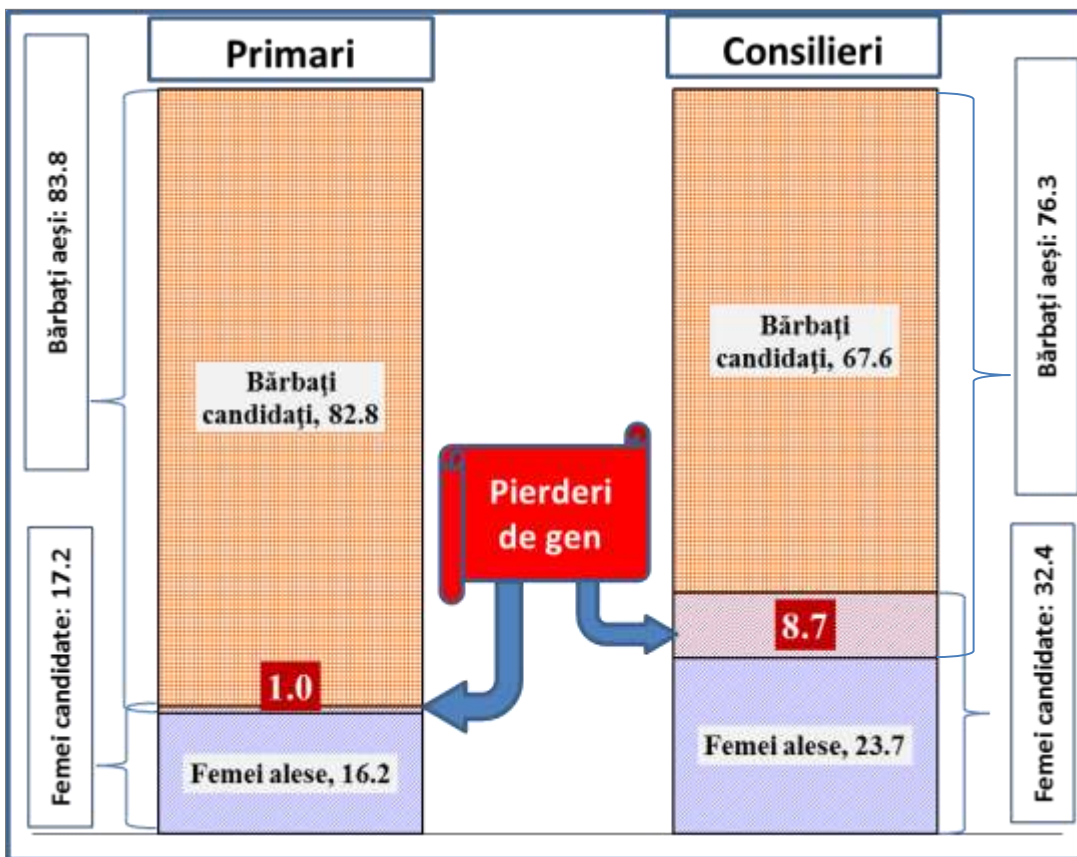
Raportând ponderea genurilor în rândul candidaților la ponderea lor în rândul celor aleși în calitate de primari și consilieri în urma scrutinului obținem informații cu referire la „pierderea de gen”. Această noțiune exprimă măsura în care statutul de gen al candidatului a implicat reușita/nereușita acestuia în rezultatul obținut. Cu alte cuvinte, dacă femeile ar dispune de aceleași șanse, resurse, capacități și oportunități ca și bărbații, atunci ponderea acestora în rândul consilierilor și primarilor ar fi fost egală cu ponderea acestora în rândul candidaților.

Dimensiune respectivă este, probabil, unicul aspect cu tentă pozitivă din acest studiu. Dimensiunile „pierderilor de gen” în alegerile primarului sunt practic neglijabile, ponderea femeilor în rândul primarilor aleși este cu doar 1% mai mică decât ponderea acestora în rândul candidaților la funcția de primar. Tenta pozitivă reiese din comparația acestei valori cu cea înregistrată printr-un demers de cercetare similar întreprins cu referire la localele din 2007¹, când „pierderile de gen” la capitolul alegerile primarilor au constituit 5,5%.

La alegerile în consiliile locale „pierderile de gen” constituie 8,7%.

Datele obținute confirmă o dată în plus observațiile făcute în cadrul studiului din 2007: atunci când alegerea este personificată, cum este în cazul alegerii unui primar pe care alegătorii îl cunosc, dimensiunile „pierderilor de gen” sunt reduse.

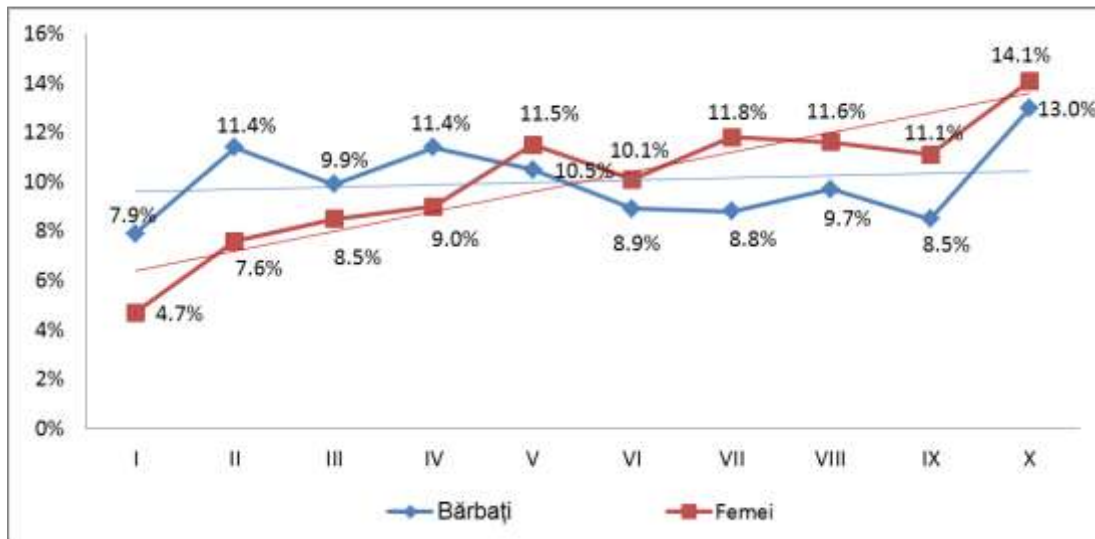
Figura 3. Dimensiunile „pierderilor de gen”

¹ A. Bulai; V. Cantarjii; L. Handrabura, *Șanse egale în procesul electoral. Studiu de caz: Alegerile locale 2007, 2008.*

În același timp, „pierderile de gen” mai mari în alegerile pentru consiliul local sunt determinate de plasarea inechitabilă pe listele de candidați – femeile se găsesc preponderent pe locurile mai puțin eligibile, adică la finele listei (Figura 4); procentul femeilor crește spre sfârșitul listelor, pe când în cazul bărbaților avem o plasare mult mai omogenă.

Figura 4. Plasarea pe liste (pe decile) în funcție de gen

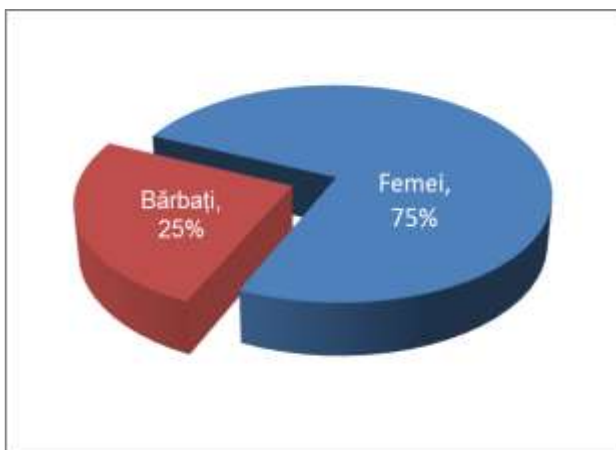

Structurile de administrare a alegerilor

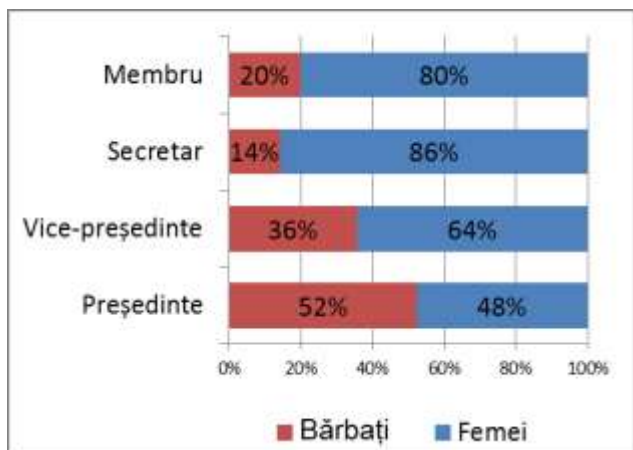
În structurile de administrare a alegerilor femeile reprezintă marea majoritate, dar și în acest caz datele disponibile indică o inechitate în ceea ce privește plasarea în plan ierarhic. Din patru membri în comisiile electorale de circumscripție trei sunt femeile, însă majoritatea președinților de comisii sunt bărbați (52%). Procentul femeilor în componența comisiei crește odată cu descreșterea procentului acestora în plan ierarhic – 48% președinți, 64% vicepreședinți, 86% secretari și 80% membri.

Figura 5. Distribuția de gen în componența comisiilor electorale de circumscripție

General

Pe funcții

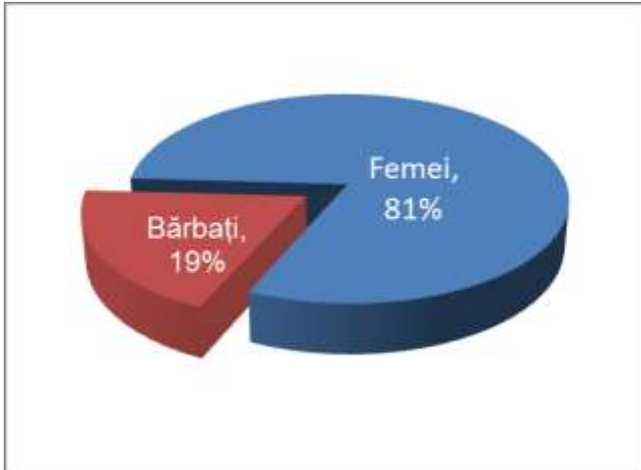
Nu surprinde nici faptul că ponderea femeilor în componența birourilor electorale ale secțiilor de votare este și mai înaltă (81%), iar în plan ierarhic, deși mai puțin pronunțat, ele dețin în măsură mai

mică funcții de decizie (președinte sau vicepreședinte).

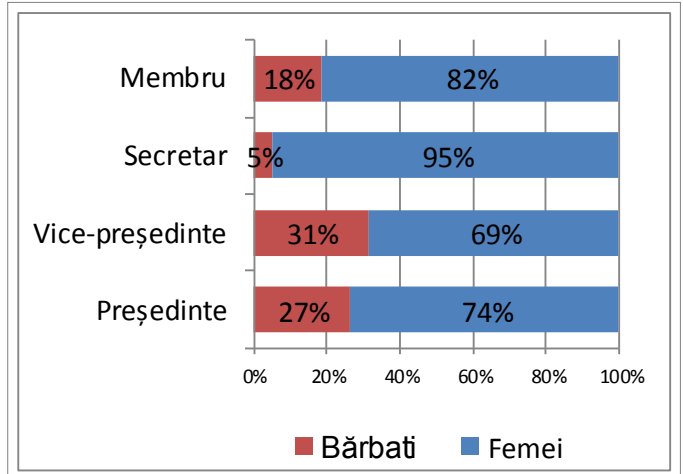
Un alt aspect de menționat este faptul că funcția de secretar, una executivă, este una puternic asociată cu femeile – anume în această postură ponderea femeilor este cea mai înaltă, atât în cadrul comisiilor, cât și în cadrul birourilor electorale.

Figura 6. Distribuția de gen în componența birourilor electorale ale secțiilor de votare

General

Pe funcții

Femeile constituie peste jumătate din populația țării cu drept de vot, acestea însă sunt subreprezentate în ceea ce privește ocuparea funcțiilor electivă. Din cinci candidați la funcția de primar și din trei candidați la funcția de consilier doar unul este de gen feminin. Raportînd procentul femeilor în rândul candidaților la cel al primarilor aleși, observăm că genul nu reprezintă un dezavantaj, diferența fiind doar de 1%.

În schimb, diferențele sunt mai mari în cazul alegerii consilierilor, acestea fiind determinate de plasarea dezavantajoasă a femeilor pe listele de candidați.

În structurile de administrare a alegerilor, femeile reprezintă o majoritate; în plan ierarhic însă constatăm din nou o distorsiune, bărbații fiind prezenți într-o proporție mult mai mare în rândul președinților și al vicepreședinților consiliilor și ai birourilor decât în rândul secretarilor și al membrilor birourilor.

Participarea grupurilor etnice minoritare

În Republica Moldova conviețuiesc mai multe etnii. Conform Recensământului populației din 2004, minoritățile etnice reprezintă 22% din populație (fără regiunea transnistreană). Cele mai numeroase grupuri etnice minoritare sunt ucrainenii (8%), rușii (6%), găgăuzii (4%) și bulgarii (2%). Un alt grup etnic minoritar, asupra căruia atragem atenția în lucrare, sunt romii – 12271 persoane în 2004². Acest grup este considerat unul dintre cele mai vulnerabile și marginalizate. Vom menționa că numărul efectiv al comunității de romi este un subiect care provoacă dezbateri în multe țări din Sud-Estul Europei, Moldova nu face nici ea excepție. Studiul „Romii în Republica Moldova”³, realizat în 2007, oferă o estimare de aproximativ 15 mii persoane. Surse alternative, în special reprezentanții ONG-urilor din domeniu, susțin că numărul romilor din Republica Moldova variază între 20 și 250 mii.

Distribuția populației din perspectivă lingvistică este, în linii mari, similară celei etnice, cu excepția faptului că ponderea vorbitorilor de limbă rusă (16%) este net superioară ponderii etnicilor ruși.

Tabelul 1. Distribuția populației Republicii Moldova conform apartenenței etnice și lingvistice

Apartenența etnică		Limba vorbită de obicei	
moldoveni/români	78%	română	75%
ucraineni	8%	ucraineană	4%
ruși	6%	rusă	16%
găgăuzi	4%	găgăuză	3%
bulgari	2%	bulgară	1%
alte etnii	3%	alte limbi	sub 1%
nedeclarată	Sub 1%	nedeclarată	sub 1%

Listele de candidați

Monitorizarea componenței etnice a presupus selectarea unor comunități specifice – populate preponderent de anumite grupuri etnice minoritare (câte două comunități pentru fiecare grup).

Tabelul 2. Comunitățile cu minorități etnice numeroase incluse în studiu

Localitatea	Raionul	Grupul etnic	% minorității din totalul populației	
			Pe localitate	Pe ambele localități
Vulcănești, comuna Ciorești	Nisporeni	Romi	23%	23%
Ursari, comuna Buda	Călărași	Romi	23%	
Stoianovca	Cantemir	Bulgari	77%	70%
Chirsova	UTA Găgăuzia	Bulgari	48%	
Tețcani	Briceni	Ucrainenii	91%	79%
Crasnoarmeiscoe	Hâncești	Ucrainenii	56%	
Copceac	UTA Găgăuzia	Găgăuzi	95%	74%
Chirsova	UTA Găgăuzia	Găgăuzi	46%	

² Sursa: *Anuarul statistic al Moldovei, 2006.*

³ S. Cace; V. Cantarji; N. Sali; M. Alla, *Roma in Republic of Moldova, 2007.*

Gradul de includere a minorităților etnice este determinat prin compararea ponderii populației de etnia dată în numărul total al populației din localitate și în rândul participanților la scrutin.

Primul indicator ține de prezența reprezentanților etniilor minoritare pe listele candidaților în comunitățile unde aceste etnii au o pondere considerabilă.

Datele sugerează că, din cele patru grupuri minoritare monitorizate, doar grupul romilor manifestă semne de excludere din „competiție”, restul etniilor fiind prezente în rândul candidaților și, respectiv, al învingătorilor competiției corespunzător ponderii lor în rândul populației. De ex., în cazul candidaților la funcția de primar în comunitățile populate în proporție de 79% de etnici bulgari, 83% candidați la funcția de primar și 78% candidați pentru consiliul local aparțin acestei etnii. Din doi primari, unul este bulgar, celălalt – găgăuz. Luând în considerație caracterul mixt al populației din cele două comune, acesta nu poate servi drept indicator al subreprezentării minorităților etnice.

Un caz aparte îl constituie etnicii romi. Conform datelor Recensământului din 2004, 23% din populația comunităților incluse în studiu (Ciorești și Buda) erau romi. Nici un candidat din cei 8 la funcția de primar și 109 la funcția de consilier din aceste comune nu aparțineau etniei respective.

Tabelul 3. Prezența etniilor minoritare în rândul candidaților la funcții electiv

Candidați la funcția de primar		
	Ponderea reprezentanților etniei din totalul populației	Reprezentanții etniei în rândul candidaților
Romi	23%	0%
Bulgari	79%	83%
Găgăuzi	74%	70%
Ucraineni	70%	50%
Candidați la funcția de consilier local		
	Ponderea reprezentanților etniei din totalul populației	Reprezentanții etniei în rândul candidaților
Romi	23%	0%
Bulgari	79%	78%
Găgăuzi	74%	69%
Ucraineni	70%	61%

Notă! Conform altor surse, în comuna Ciorești pe listele candidaților a figurat o persoană de etnie romă, care a devenit consilier. Admitem acest fapt, deoarece în studiul nostru apartenența etnică a candidaților a fost stabilită din spusele membrilor birourilor electorale și din alte surse din comunitate, astfel fiind posibile aprecieri incorecte.

Pentru o mai bună reflectare a modului în care populația de etnie romă se implică în alegeri, în comunele date au fost realizate monitorizări mai aprofundate.

La secția de votare din comuna Buda, din a cărei componentă face parte și satul Ursari, populat preponderent de romi, în listele electorale au fost incluși 850 alegători, dintre care 360 – de etnie romă.

La primul tur al alegerilor locale, la votare s-au prezentat 456 persoane, inclusiv 124 romi. Astfel, prezența la urne a constituit 54% pe întreaga comunitate, însă în rândul populației de etnie romă –

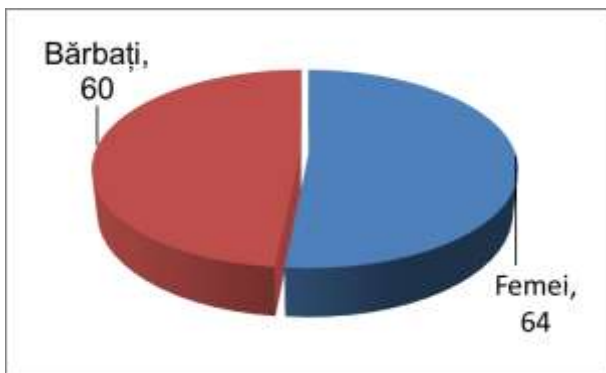
doar 34%, înregistrându-se o participare electorală mai scăzută.

La secția de votare din s. Vulcănești, com. Ciorești, în listele electorale au fost incluși 355 alegători, inclusiv 315 romi (88,7%). La primul tur s-au prezentat 263 alegători, prezența constituind 71,5%, un pic sub rata de participare pe întreaga comună – 73,2%. În acest caz, deci, teza privind participarea scăzută a romilor la scrutine nu s-a adeverit.

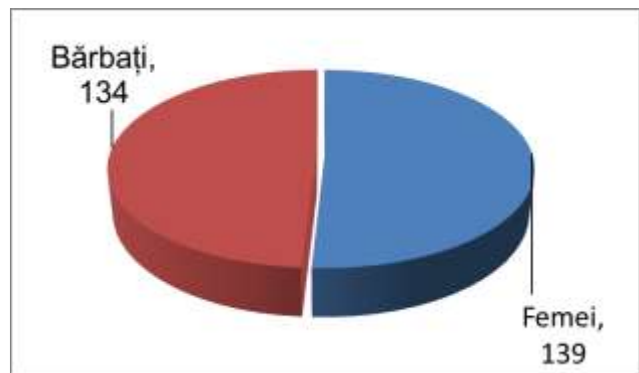
Totodată, monitorizarea nu a identificat diferențe majore în participarea romilor de gen diferit. Din cei 124 romi din comuna Buda participanți la scrutin, 64 au fost femei și 60 – bărbați. În satul Vulcănești, din 271 alegători de etnie romă care și-au exprimat dreptul de vot, 139 au fost femei.

Figura 7. Numărul alegătorilor de etnie romă care au participat la alegerile din 5 iunie 2011 la secția nr. 13, com. Buda, și nr. 21, com. Ciorești, în funcție de gen

Satul Ursari

Satul Vulcănești

Structurile de administrare a alegerilor

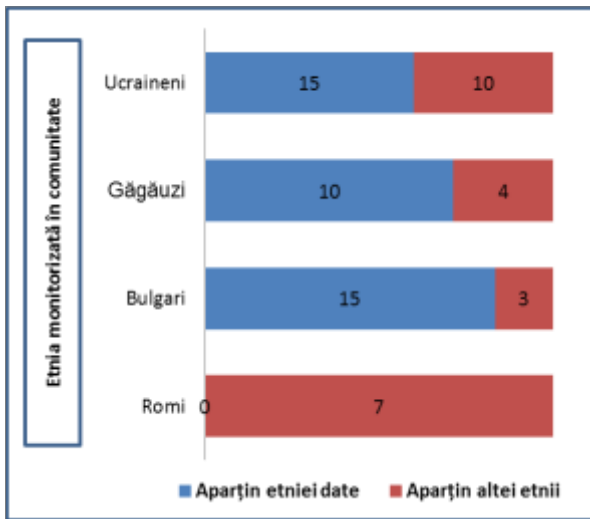
Componența structurilor de administrare a alegerilor la nivel local confirmă faptul că, din perspectivă etnică, minoritatea romă este una marginalizată, pe când celelalte minorități din localitățile analizate se implică plener în procesul electoral.

S-a constatat că românii practic nu figurează printre membrii comisiilor și ai birourile electorale din localitățile lor. Din cele 4 entități monitorizate, din componența structurilor electorale a făcut parte o singură persoană de etnie romă (bărbat) – în calitate de membru al biroului.

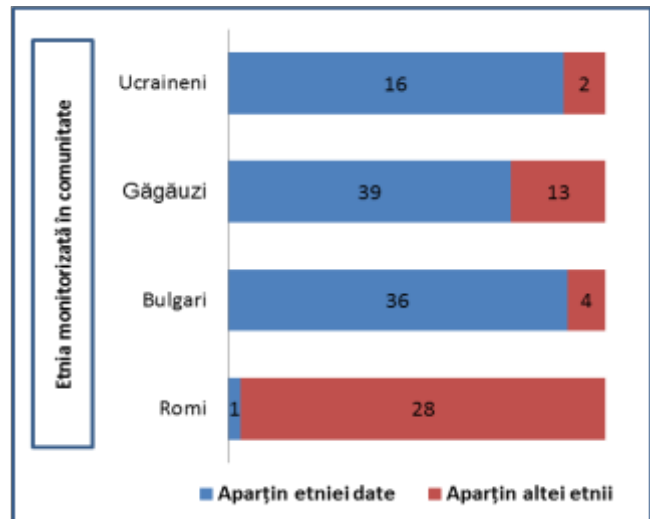
Nici un rom nu a fost membru al comisiei electorale de circumscripție sau nu a ocupat un post de conducere în aceste structuri.

Figura 8. Componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare în funcție de apartenența etnică

Comisii

Birouri

În cazul celorlalte etnii, situația este mult mai bună. De exemplu, în cele două comisii electorale de circumscripție din comunitățile populate de bulgari, ambii președinți, un vicepreședinte și un secretar sunt exponenți ai etniei date. În comunitățile găgăuze, de această etnie este unul din președinți, ambii vicepreședinți și secretari. Și în cazul birourilor, posturile de conducere sunt ocupate preponderent de persoane ce aparțin etniei majoritare din comunitate. Astfel, în cele două comunități populate preponderent de ucraineni, președinții, vicepreședinții și secretarii birourilor sunt de etnia respectivă.

Tabelul 4. Componența consiliilor electorale de circumscripție din perspectiva apartenenței etnice

	Consilii în total	Numărul total de membri	Președinți	Vice-președinți	Secretari	Membri
Romi	1	7	0	0	0	0
Bulgari	2	18	2	1	1	11
Găgăuzi	2	14	1	2	2	5
Ucraineni	2	14	1	2	1	11

Tabelul 5. Componența birourilor electorale ale secțiilor de votare din perspectiva apartenenței etnice

	Birouri în total	Numărul total de membri	Președinți	Vice-președinți	Secretari	Membri
Romi	4	29	0	0	0	1
Bulgari	4	40	4	3	3	26
Găgăuzi	6	52	6	5	4	24
Ucraineni	2	18	2	2	2	10

Datele studiului nu confirmă faptul că minoritățile etnice, în comunitățile masiv populate de acestea,

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

ar manifesta un nivel de participare mai scăzut, cu excepția romilor. Ultimii, unicul grup etnic dintre cele studiate care nu reprezintă majoritatea în satele în care locuiesc compact, nu se implică în alegeri la capitolul candidați și componența structurilor de administrare a alegerilor.

Pe de altă parte, studiul a demonstrat că populația romă participă la votare în măsură egală cu alte etnii din comunități. Un alt aspect constatat de studiu ține de participarea egală la vot a femeilor romă în cadrul primului tur al alegerilor locale generale din 5 iunie 2011.

Participarea la scrutin a reprezentanților diferitelor grupe de vârstă

Listele de candidați

În Republica Moldova sunt înregistrați circa 2,8 milioane de alegători, acesta fiind și numărul cetățenilor de 18 ani și mai mult. Reflectarea gradului de participare a populației cu vârste diferite s-a realizat prin compararea distribuției după vârstă a alegătorilor (populația cu drept de vot) și a participării acestora la scrutin în calitate de candidat sau alegător.

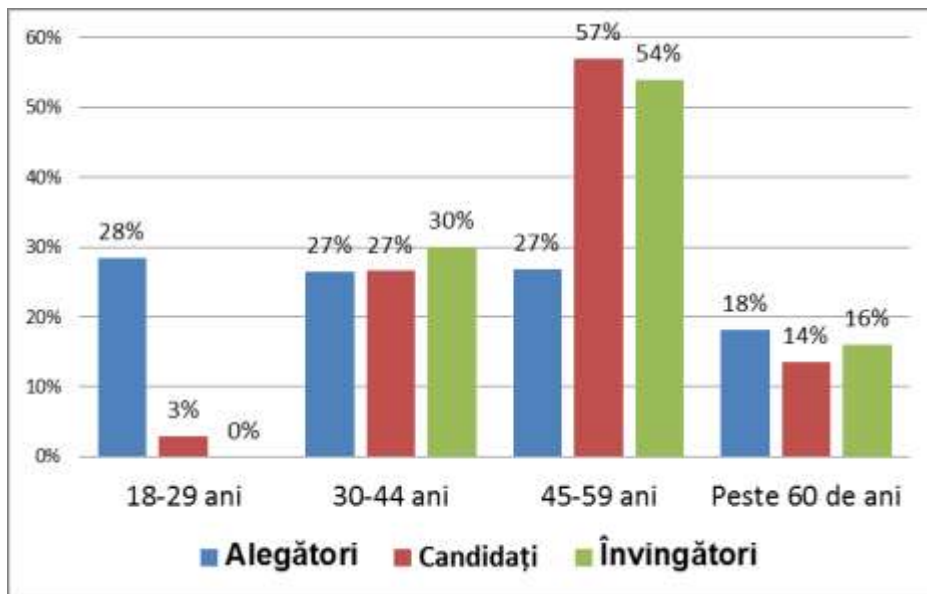
Din perspectiva vârstei, constatăm un dezechilibru în ceea ce privește prezența populației tinere în rândul candidaților la funcții electivă pentru APL. Vârsta medie a unui alegător este de 43 ani, pe când cea a unui candidat la funcția de primar sau consilier – de 49 ani.

În figurile ce urmează discrepanțele sunt și mai vizibile. Atât în cazul candidaților la funcția de primar, cât și în cazul celor ce candidează la funcția de consilier, ponderea persoanelor de 18-29 ani este mult mai mică decât procentul acestora în rândul alegătorilor, iar a celor de 45-59 – mult mai mare. Astfel, 28 la sută dintre alegători au vârsta cuprinsă între 18 și 29 ani. Ponderea candidaților la funcția de primar din această categorie de vârstă este de doar 3%, iar din totalul primarilor aleși pe eșantionul cuprins de studiu niciunul nu are vârsta sub 29 ani.

Categoria de vârstă care este „supra-prezentă” în rândul candidaților este cea de 45-59 ani, fiecare al doilea primar ales aparținând grupului dat. Aceștia constituie 27% din electorat, 57% din candidați și 54% din primarii aleși.

În rândul candidaților și al reprezentanților aleși, categoriile de vârstă 30-44 ani și 60+ ani înregistrează o prezență relativ conformă ponderii lor în rândul alegătorilor.

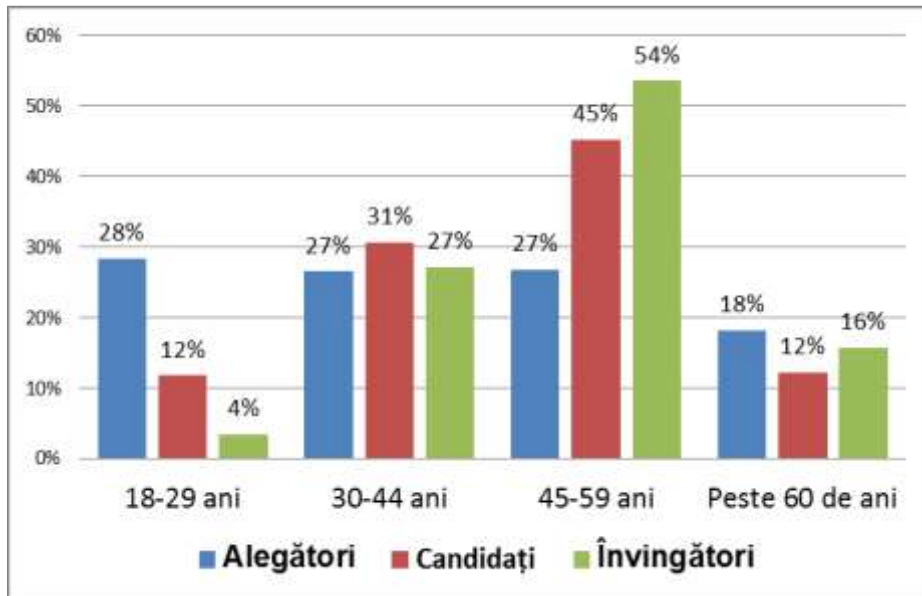
Figura 9. Distribuția pe vârstă a alegătorilor comparativ cu cea a candidaților și aleșilor în funcția de primar

Un tablou asemănător observăm și în cazul consilierilor, cu tineri aproape absenți de pe listele de

candidați (doar 12%) și din rândul consilierilor nou-aleși (doar 4%). Având și „pierderi de vârstă” foarte pronunțate, numărul tinerilor aleși consilieri fiind de trei ori mai mare decât cel de pe listele de candidați, putem suspecta o plasare „inechitabilă” a acestora pe listă.

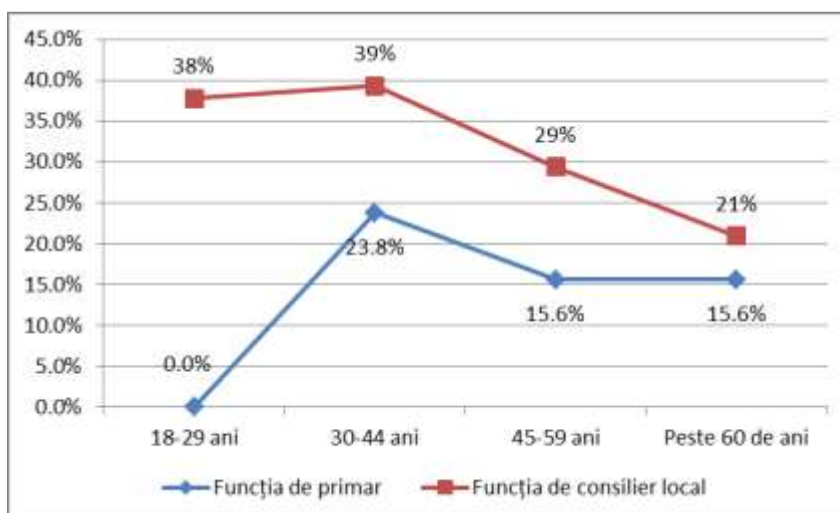
Figura 10. Distribuția pe vârstă a candidaților comparativ cu cea a candidaților și aleșilor în funcția de consilier

Numărul femeilor în rândul candidaților variază de la o grupă de vârstă la alta. În cazul consiliilor, cea mai mare rată de prezență a femeilor se constată în grupele de vârstă 18-29 ani și 30-44 ani (38% și, respectiv, 39%).

În ceea ce privește alegerile primarilor, în localitățile monitorizate, în rândul candidaților de 18-29 ani nu a fost înregistrat nici un candidat de gen feminin, iar rata maximă de prezență a femeilor o acumulează grupa de vârstă 30-44 ani – 23,8%.

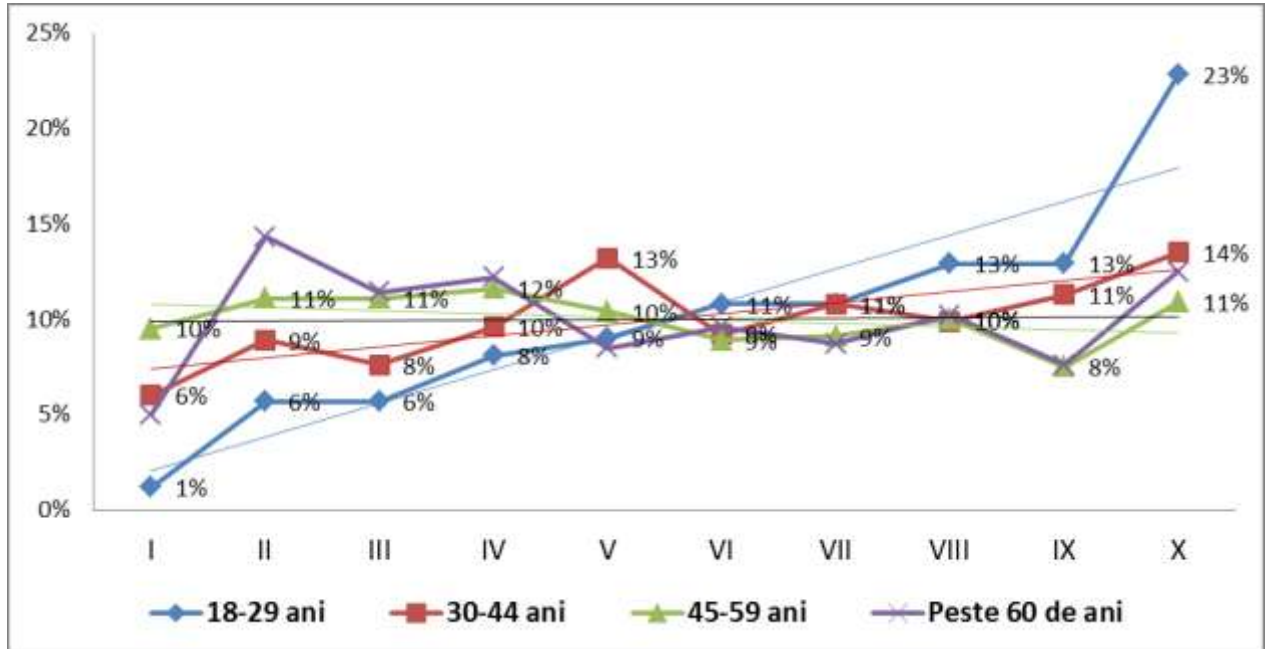
Figura 11. Ponderea femeilor de diferite vârste în rândul candidaților

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Într-adevăr, candidații de 18-29 ani sunt plasați pe listele de candidați în mod dezechilibrat, doar 1% pe primele și 23% pe ultimele poziții. În schimb, grupa de vârstă de 45-59 ani este plasată cel mai bine. Poziția medie ocupată pe liste de un tânăr este 7 (altfel zis, jumătate din tineri sunt plasați după cel de-al șaptelea candidat), iar cea ocupată de o persoană de 45-59 ani – 5,4.

Figura 12. Plasarea pe liste (pe decile) în funcție de vârstă

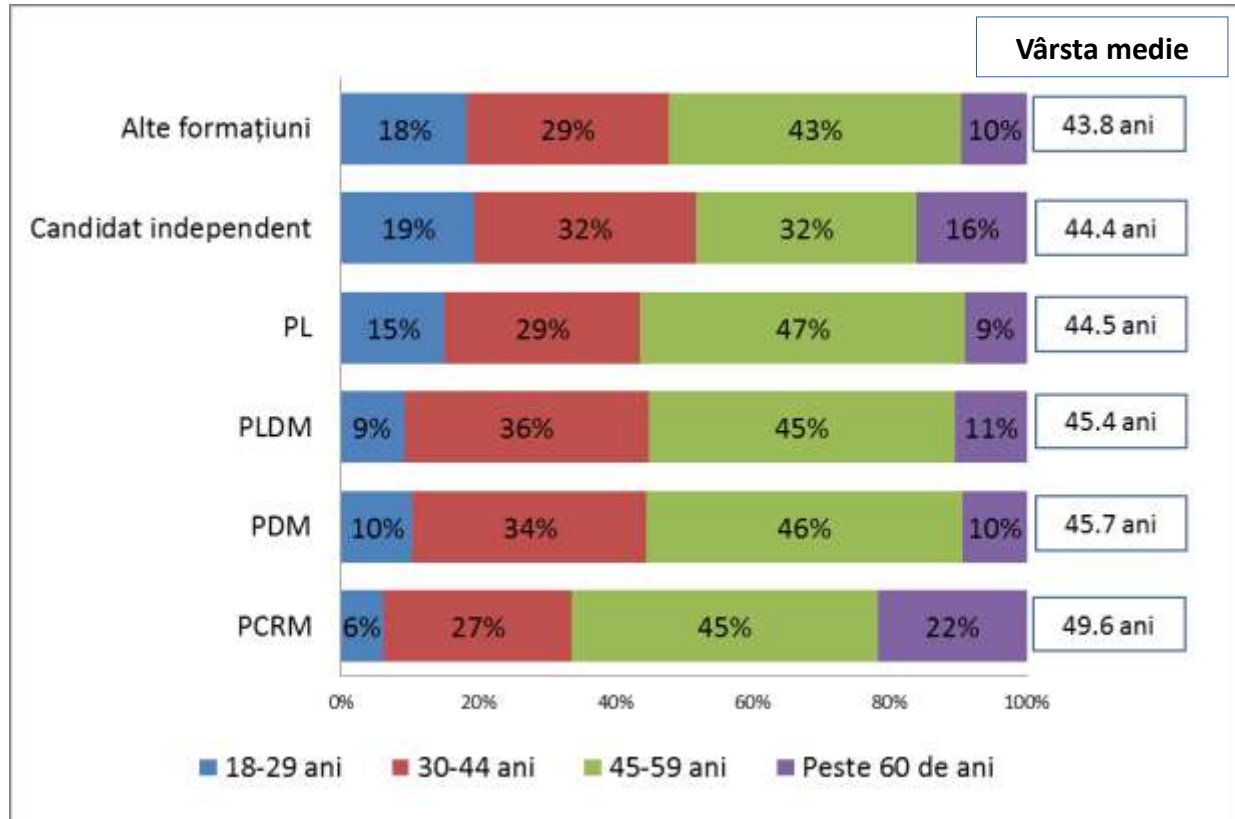
Structura pe criteriul de vârstă a candidaților pentru funcția de consilier local variază de la un partid la altul. Cele mai mari discrepanțe se observă la candidații din partea PCRM, cu cel mai mic număr de tineri de 18-29 ani pe liste – 6% și cel mai mare număr de persoane în vârstă – 22%; respectiv, cea mai mare vârstă medie comparativ cu alte formațiuni – 49,6 ani.

Cel mai tânăr corp de candidați îl au formațiunile mici, extraparlamentare, cu o vârstă medie de 43,8 ani, 18% fiind tineri și doar 10% – persoane de peste 60 ani.

O structură relativ tânără constatăm și în rândul candidaților independenți, cu vârsta medie de 44,4 ani și 19% de tineri de 18-29 ani.

Prezența tinerilor preponderent pe listele formațiunilor care au înregistrat scoruri modeste la scrutin, cât și în rândul candidaților independenți, este încă un factor care a produs „pierderi de vârstă” atât de pronunțate, cel puțin din punct de vedere statistic.

Figura 13. Distribuția pe vârstă a candidaților în consilii locale pe formațiuni

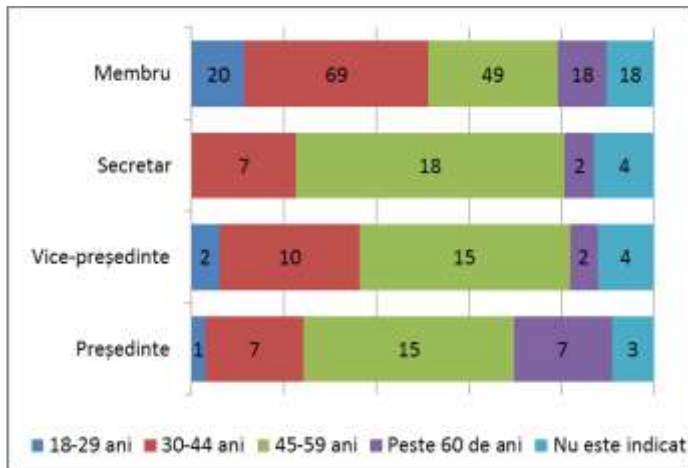
Structurile de administrare a alegerilor

Comparativ cu vârsta candidaților, persoanele implicate în structurile de administrare a alegerilor au o medie de vârstă mai mică. Tinerii de 18-29 ani constituie 9,7% din componența comisiilor de circumscripție și 9,2% din cea a birourilor electorale. Persoanele de peste 60 ani au o pondere de 11,6% și, respectiv, 7,4%. Oricum, majoritatea membrilor comisiilor și ai birourilor au vârsta cuprinsă între 30 și 59 ani.

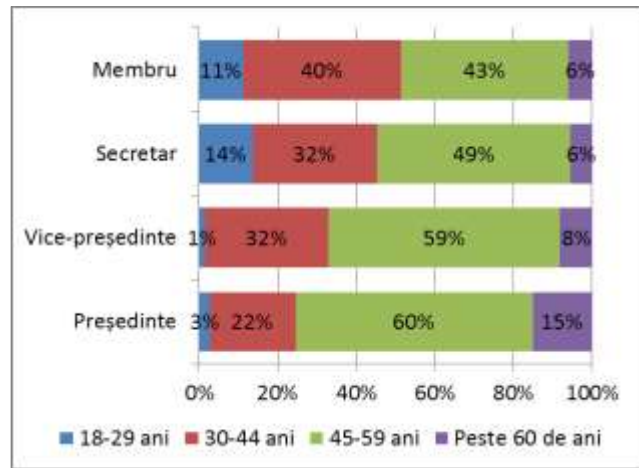
Distribuția ierarhică în cadrul comisiilor și al birourilor este caracterizată de ocuparea funcțiilor de conducere (președinte, vicepreședinte) de către o persoană mai în vârstă, iar în calitate de secretari sau membri constatăm preponderent tineri. De exemplu, din numărul total de președinți ai birourilor electorale incluși în eșantion, 15% au peste 60 de ani și doar 3% – 18-29 ani. În schimb, din totalul secretarilor, doar 6% sunt în vârstă de 60+ ani și 14% – de 18-29 ani. În rândul membrilor – 6% și, respectiv, 11%.

Figura 14. Componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare în funcție de vârstă

Comisii

Birouri

Așadar, din perspectiva candidării, tinerii sunt puternic dezavantajați. Ponderea acestora în rândul candidaților la funcția de primar sau consilier este mult mai mică decât ponderea lor în totalul populației. În plus, șansele unui tânăr de a câștiga lupta electorală sunt mai reduse, judecând după raportul între ponderea acestora în rândul candidaților și cea în rândul învingătorilor.

Principalul factor al „nereușitei” tinerilor ține de plasarea dezavantajoasă a acestora pe liste, ei regăsindu-se mai mult spre sfârșitul listelor electorale.

În structurile de administrare a alegerilor, tinerii sunt dezavantajați ierarhic, fiind implicați în mare măsură ca membri simpli, și nu în funcții de conducere.

Participarea minorităților religioase

Listele de candidați

Acest aspect a fost cercetat în două comunități dedicate, cu comunități religioase minoritare numeroase. Au fost colectate date privind apartenența confesională a candidaților la funcția de primar și consilier și a membrilor structurilor de administrare a alegerilor.

Judecând după datele disponibile, cel puțin în comunitățile incluse în monitorizare, se constată o puternică marginalizare a minorităților religioase.

Tabelul 6. Comunitățile cu minorități religioase numeroase incluse în studiu

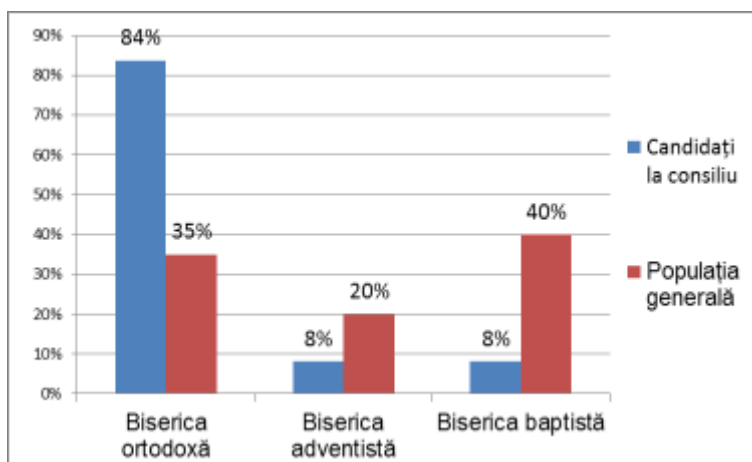
Localitatea	Confesiunea	Raionul	Ponderea minorităților religioase
Colibași	Bapțiști	Cahul	20%
	Advențiști		40%
Sângereii Noi	Catolici	Sângerei	necunoscut

De exemplu, în comunele Colibași, r. Cahul, și Sângereii Noi, r. Sângerei, localități cu numeroase comunități confesionale minoritare, toți cei 10 candidați la funcția de primar înregistrați pentru scrutinul din 5 iunie 2011 erau creștini ortodocși.

Aceași situație se constată și în cazul candidaților pentru consiliul local. În comuna Colibași, minoritățile confesionale (bapțiști și advențiști) constituie aproape două treimi din populație, însă doar 8% din ei aparțin confesiunii adventiste și alți 8% – confesiunii baptiste, pe când 84% din candidați au fost creștini ortodocși; femeii sunt doar 1/3 din candidații advențiști, nici o femeie din cei bapțiști.

Din cei 15 consilieri aleși în Consiliul local Colibași, 10 aparțin confesiunii ortodoxe, 3 – adventiste și 2 – baptiste, adică grupul confesional cel mai numeros în comunitate este cel mai puțin reprezentat în structurile locale electiv.

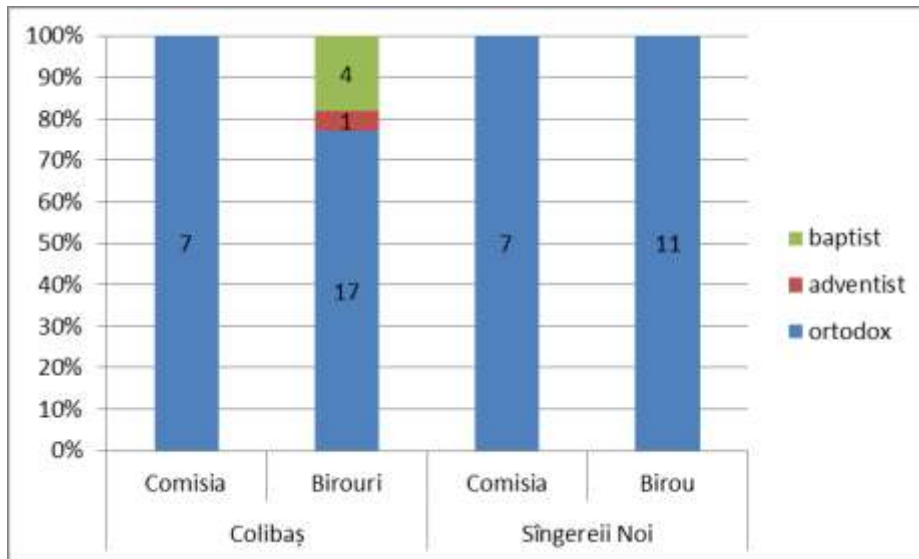
Figura 15. Apartenența confesională a populației generale și a candidaților la funcția de consilier din comuna Colibași, r. Cahul

Structurile de administrare a alegerilor

Confesiunile minoritare sunt subreprezentate și în structurile de administrare a alegerilor. În satul Colibași, doar 5 (toate fiind femei) din cei 22 de membri ai birourilor electorale ale secțiilor de votare aparțin confesiunilor minoritare, iar în comisia de circumscripție – toți membrii sunt de confesiune ortodoxă. În Sângereii Noi, nici unul din membrii comisiei sau ai biroului nu aparține vreunei confesiuni minoritare.

Figura 16. Componenta comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare în funcție de confesiune

Studiul arată că minoritățile religioase nu se implică în măsură adecvată în alegeri, nici în calitate de candidat, nici în structurile de administrare a alegerilor.

Participarea din perspectiva statutului social

Monitorizarea participării cetățenilor cu statut social diferit în calitate de candidați la funcții eligibile întâmpină anumite dificultăți. Principalul impediment în acest sens este complexitatea conceptului de sărăcie sau vulnerabilitate din cauza sărăciei.

În baza de date creată în cadrul studiului a figurat și rubrica *Statut social*. Această caracteristică a fost asociată fiecărui candidat pe baza catalogării făcute de două persoane: un reprezentant al biroului electoral al secției de votare și un reprezentant al comunității (de regulă, secretarul consiliului local). Persoanele respective au apreciat statutul social al fiecărui candidat în raport cu restul populației comunității. Ulterior, ambele catalogări au fost confruntate pentru a spori gradul de obiectivitate al aprecierii.

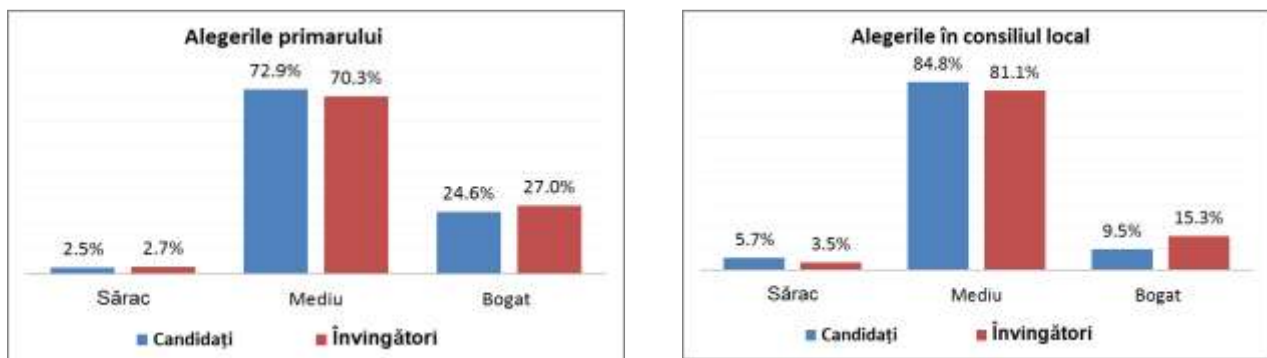
Păstrând toate rezervele față de caracterul subiectiv al aprecierii date, obținem suficiente informații pentru a afirma că un statut social mai sporit în termeni de avuție și prestigiu, este asociat cu o prezență mai mare în rândul candidaților la funcții electivă.

Distribuția candidaților la funcția de primar după statutul social cu care sunt asociați arată

următoarele:

- corpul candidaților la funcții în APL reprezintă păturile cu statut social mediu și mai înalt decât mediu, pe când păturile cele mai vulnerabile („cei săraci”) rămân practic în afara competițiilor electorale. Doar 2,5% din candidații la funcția de primar și 5,7% din cei la funcția de consilier sunt catalogați ca fiind mai săraci decât comunitatea per ansamblu;
- deși cea mai mare parte a candidaților la funcția de primar sunt considerați ca aparținând unor pături medii, persoanele considerate ca fiind bogate sunt prezente de zece ori mai des în rândul candidaților decât cele considerate sărace (24,6% față de 2,5%);
- diferențele între ponderea fiecărui grup în rândul candidaților și a celor aleși primari sunt iarăși în favoarea celor catalogați ca fiind bogați – 27% din primarii nou-aleși și doar 24,6% din candidați;
- în rândul candidaților la funcția de consilier tendința este una asemănătoare, deși mai puțin pronunțată, 5,7% din candidați sunt catalogați ca fiind săraci, iar 9,5% – ca fiind bogați;
- nu trebuie să oitem și faptul că în comparație cu candidații la funcția de primar, candidații pentru consiliu se plasează „în mediu” pe trepte mai „inferioare”. De exemplu, dintre ei, 24,6% sunt catalogați ca fiind bogați, comparativ cu populația din comunitate, pe când în cazul candidaților la funcția de consilier doar 9,5%;
- în alegerile pentru consiliile locale, dimensiunile „pierderilor” în funcție de statut social sunt mai pronunțate. Astfel, în rândul consilierilor aleși, cei considerați bogați constituie 15,3%, mult peste procentul acestora în rândul candidaților (9,5%).

Figura 17. Distribuția candidaților la funcții electivă în cadrul alegerilor locale conform statutului social deținut în comunitate

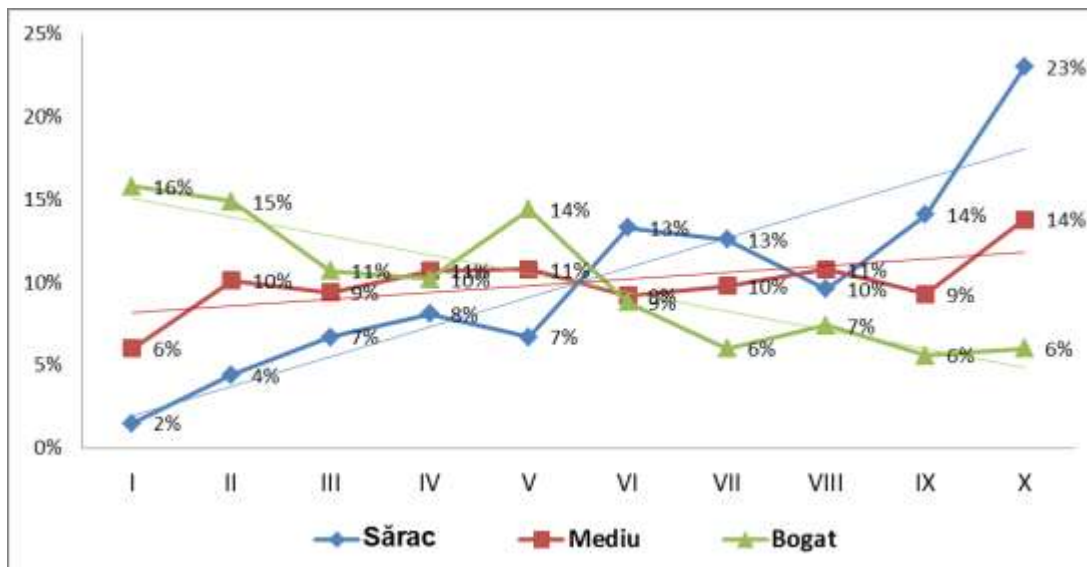
Pierderile sunt produse, evident, de plasarea inechitabilă pe liste. Această inegalitate este clar vizibilă în figura ce urmează. Grupul candidaților catalogați ca fiind săraci este plasat mai mult în partea a doua a listelor, cu șanse vădit mai mici de a fi aleși. De exemplu, doar 2% din candidații plasați în grupul celor săraci se află în primele poziții pe liste (prima decilă), din candidații declarați cu statut mediu – 6%, iar din totalul candidaților declarați bogați – 16%.

Poziția medie standardizată⁴ a unui candidat declarat ca fiind sărac este egală cu 7, a unui aparținând grupului mediu – 5,8 și a unui declarat bogat – 4,6.

Din cele 178 liste de candidați incluse în eșantion, doar 2 sunt conduse de o persoană declarată ca fiind mai săracă decât restul comunității și de 39 – bogate.

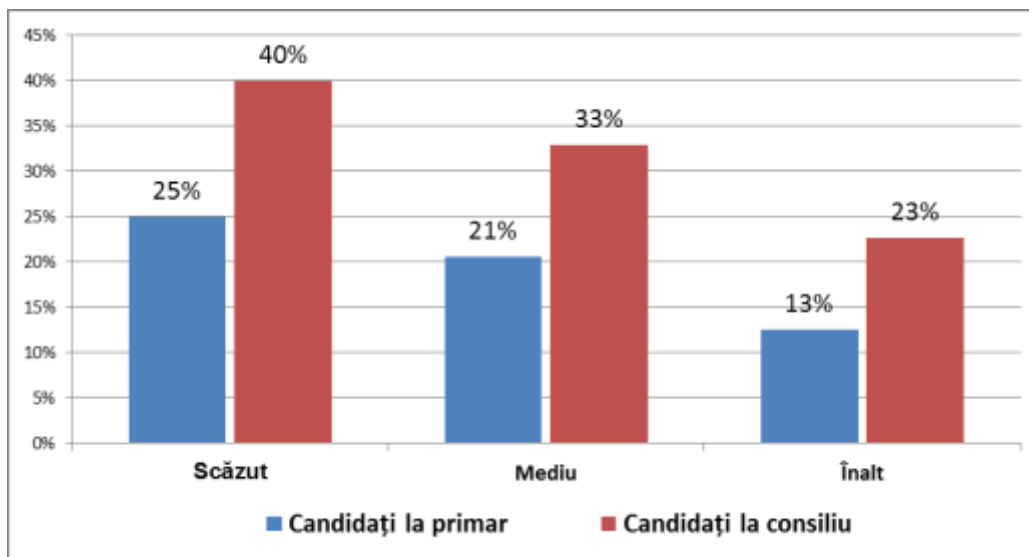
⁴ Toate listele au fost raportate la 10.

Figura 18. Plasarea pe liste (pe decile⁵) în funcție de statutul social asociat

Un aspect important, constatat în cadrul studiului, este faptul că femeile se regăsesc într-o măsură mai mare în rândul candidaților cu statut social mai scăzut. În cazul candidaților la funcția de primar, ponderea femeilor în rândul celor plasați în grupul cu statut social scăzut este de 25%, dublu față de ponderea femeilor în rândul candidaților cu statut social ridicat – 13%. Aceeași discrepanță se atestă și în listele candidaților la consilii, femeile constituind 40% din candidații cu statut social scăzut și doar 23% – din rândul celor cu statut social ridicat. Pentru a explica această stare de lucruri sunt necesare investigații suplimentare. Putem presupune că femeile asigurate în plan material nu se implică în campanie deoarece sînt interesate de alte domenii de activitate.

Figura 19. Ponderea femeilor în rândul candidaților în funcție de statutul social

⁵ Pentru a oferi o standardizare a listelor de diferite mărimi, numărul total de poziții a fost raportat la 10, astfel încât decila 1 ar reprezenta primele 10% din pozițiile pe liste, a doua între 10% și 20% din poziții etc.

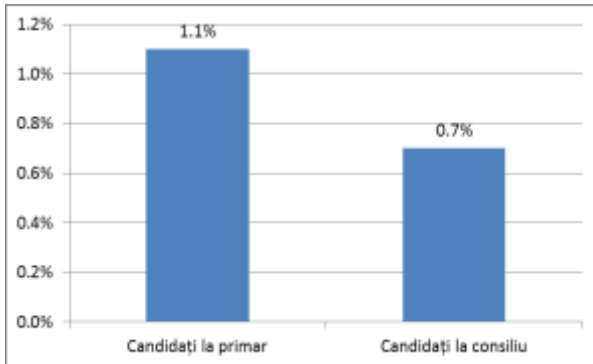
Participarea persoanelor cu dizabilități

Dimensiunea respectivă a fost dificil de cuantificat în cadrul prezentului studiu, deoarece, pe de o parte, gradul de dizabilitate impune restricții în ocuparea anumitor funcții (de exemplu, dizabilitate mentală de grad sporit) și, pe de altă parte, o dificultate în plus (după modul de colectare a datelor) a fost clasificarea tipului și a gradului de dizabilitate (fără, evident, subtilitățile de ordin medical). De aceea, putem afirma că datele oferite sunt doar de ordin descriptiv, reprezentând ponderea persoanelor cu un anumit grad de dizabilitate, catalogați astfel de localnicii intervievați, fără a le confrunța cu documente care ar reda situația mai exact.

Listele de candidați

Așadar, ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul candidaților la funcția de primar este de 1,1%, iar în rândul candidaților la funcția de consilier – 0,7% (nici o femeie).

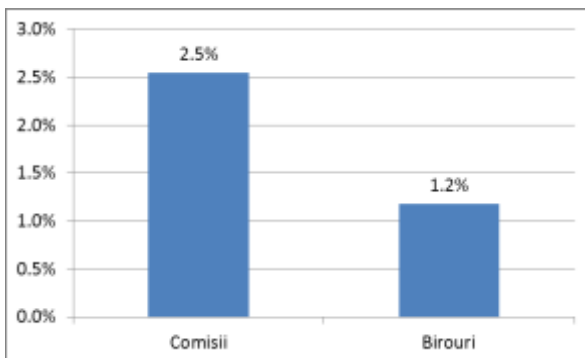
Figura 20. Ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul candidaților la funcția de primar și în consilii locale

Structurile de administrare a alegerilor

Un pic mai mare este prezența persoanelor cu dizabilitate în cadrul comisiilor electorale de circumscripție (2,5%) și a birourilor electorale ale secțiilor de votare (1,2%). Remarcăm faptul că toate persoanele cu dizabilități înregistrate în componența birourilor sunt femei, iar în cazul membrilor comisiilor acestea constituie 77%.

Figura 21. Ponderea persoanelor cu dizabilități în componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor electorale ale secțiilor de votare

Întâlnirile cu alegătorii

Întâlnirile cu alegătorii reprezintă unul dintre instrumentele cele mai vechi și mai răspândite în realizarea campaniilor electorale, o șansă de a dialoga în mod direct (față în față) cu cetățenii.

Din perspectiva grupurilor vulnerabile, interesul față de acest tip de activități preelectorale este determinat de câteva momente cruciale. Întâi de toate, am analizat prezența grupurilor vulnerabile la aceste acțiuni, ceea ce reflectă accesul și gradul de implicare în dialog cu cei care pretind să devină aleși locali.

În al doilea rând, urmărim în ce măsură problemele specifice acestor grupuri, aspectele care le vizează direct sau indirect, sunt incluse în agenda discuțiilor cu alegătorii în campaniile electorale. Acest element este și mai important în cazul alegerilor locale, deoarece majoritatea candidaților nu dispun de un program clar elaborat și enunțat, astfel încât viziunile lor privind tematicile prioritare (cărora se vor dedica în cazul în care sunt aleși) pot fi desprinse doar din discursuri și discuții în cadrul întâlnirilor cu alegătorii.

Componența alegătorilor prezenți la întâlniri

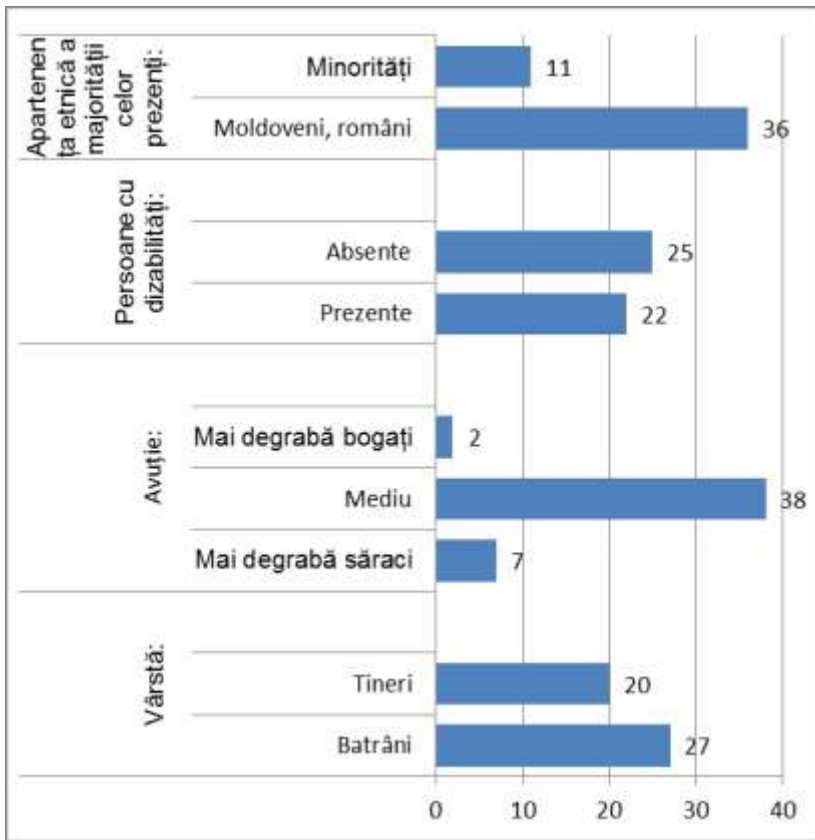
Caracteristicile celor 47 întâlniri, analizate din perspectiva grupurilor vulnerabile, sunt prezentate cu scopul de a identifica, prin comparație, măsura în care componența auditoriului impune abordări aparte a acestor grupuri.

Pe de altă parte, nu pretindem la caracterul reprezentativ al întrunirilor monitorizate pe motiv că, deși au fost întreprinse eforturi de a asigura o reprezentare teritorială deplină și pe concurenți electorali, lipsa informațiilor sistematice privind întrunirile organizate, caracterul spontan al multora dintre acestea, cât și rezistența din partea unor concurenți electorali fac aproape imposibilă asigurarea unei reprezentări în sens statistic.

Așadar, din perspectiva grupurilor vulnerabile, deducem următoarele caracteristici ale întâlnirilor monitorizate:

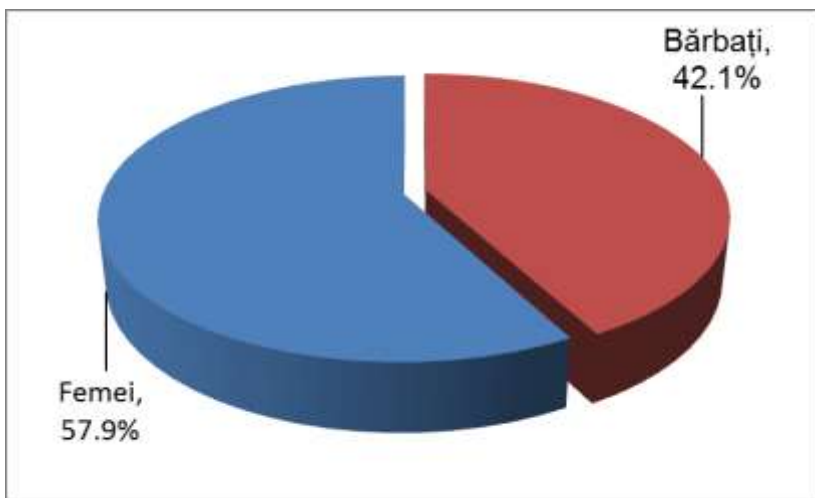
- auditoriul majorității întâlnirilor observate a fost compus din persoane ce aparțin majorității etnice (36);
- 11 întâlniri au fost efectuate cu auditoriu etnic minoritar;
- la mai mult de jumătate din întâlniri au fost prezente persoane cu dizabilități (25), deși la nici una dintre ele această categorie nu a depășit 50%;
- în marea majoritate a cazurilor, caracterul auditoriului din perspectiva statutului social (asigurare materială comparativ cu restul comunității) a fost apreciat de monitor ca unul de „clasă medie”. De asemenea, au existat și întruniri la care au participat persoane preponderent sărace, mai multe la număr decât întrunirile cu un auditoriu evaluat ca fiind compus mai degrabă din persoane bogate;
- la 27 întâlniri, majoritatea alegătorilor au avut o vârstă peste medie, iar în 20 cazuri – publicul a fost format preponderent din tineri.

Figura 22. Prezența grupurilor vulnerabile la întâlnirile cu alegătorii

Din perspectiva de gen, întâlnirile cu alegătorii sunt dominate de femei. La cele 47 întâlniri monitorizate, au fost prezenți peste 5 mii de alegători, 57,9% fiind femei.

Figura 23. Componenta alegătorilor prezenți la întâlniri în funcție de gen

Participarea persoanelor cu dizabilități a fost observată în 22 din cele 47 întâlniri electorale, acestea acumulând 1,8% din numărul total de participanți.

Problemele abordate în discursul candidaților

Lista subiectelor puse în discuție de către candidații la funcțiile de primar sau consilier este, pe de o parte, foarte largă, iar, pe de altă parte, îngustă ca tematică, deoarece marea majoritate a discursurilor au fost centrate, firesc, pe probleme de infrastructură locală. În 95,7% din discursuri a fost abordată problema reparației drumurilor și a îmbunătățirii transportului public; în 72,3% – aprovizionarea cu apă potabilă etc. Evident, toate aceste aspecte vizează în mod direct și grupurile vulnerabile, beneficiari ai proiectelor de infrastructură, de rând cu ceilalți membri ai comunității.

S-a demonstrat faptul că grupurile vulnerabile deseori nu sunt în stare să beneficieze, în egală măsură, de avantajele proiectelor de ordin social sau economic. De aceea, considerăm că vulnerabilitatea în sine este o problemă „demnă” de a fi reflectată în mod direct în platformele electorale.

Rezultatele monitorizării sugerează că din „retorica electorală” a alegerilor locale aproape că lipsesc teme ce vizează direct problematica vulnerabilității sociale și a grupurilor vulnerabile în general. Cercetarea a scos în vileag doar câteva cazuri în acest sens.

În cele 47 întruniri monitorizate au fost abordate trei tematici care vizează în mod direct tinerii. Astfel, în 59,6% din discursuri, candidatul a abordat problema infrastructurii de agrement pentru tineri, 8,5% au vorbit despre susținerea tinerelor familii prin acordarea primelor bănești, a spațiilor locative sau terenuri pentru construcția de locuințe; câțiva candidați (6,4%) au vorbit despre construcția centrelor sportive și despre susținerea tinerilor talente. Aici se adăugă tematicile legate de construcția centrelor de plasament, amenajarea spațiilor de joacă și odihnă pentru copii (6,4%). Astfel, putem afirma că la opt întâlniri cu alegătorii din zece a fost abordată cel puțin o tematică care vizează tinerii/copii.

Doleanțele grupului vulnerabil în funcție de vârstă, persoanele în etate, au fost abordate în doar 6,4% din discursuri, cu referire la profilactică și la prestarea serviciilor medicale.

Grupul vulnerabil pe care îl putem „plasa” pe locul doi este constituit din persoane sărace, în 21,3% din discursuri a fost amintită problematica asistenței sociale pentru săraci, și anume majorarea fondurilor.

Deținerea de către femei a unor funcții administrative, promovarea drepturilor femeii au fost subiecte prezente în doar 6,4% din discursuri, acest aspect fiind unicul care abordează direct problematica de gen.

Încă un grup vulnerabil vizat în discursurile candidaților sunt veteranii de război sau de conflicte armate – 8,5%.

Grupurile etnice, lingvistice și religioase minoritare, persoanele cu dizabilități nu au constituit subiectul nici unui discurs electoral, impunându-se concluzia că problemele care vizează aceste grupuri nu se vor afla pe agenda APL.

Tabelul 7. Problematika abordată în discursurile candidaților

Problematika	Ponderea problemei abordate în discursurile electorale	Grupul vulnerabil vizat
Reparația străzilor; îmbunătățirea transportului public	95,7%	
Aprovizionarea cu apă potabilă și canalizare	72,3%	
Amenajarea zonelor de odihnă și agrement pentru tineret	59,6%	Tineretul
Mărirea numărului de locuri în grădiniță, școli, dezvoltarea acestor instituții	55,3%	
Iluminarea străzilor	29,8%	
Întrebări despre motivația candidatului de a participa la scrutin	29,8%	
Construcția și amenajarea gunoiștilor, lichidarea celor neautorizate	27,7%	
Gazificarea, conectarea la energia electrică	23,4%	
Majorarea fondului de asistență socială destinat persoanelor nevoiașe	21,3%	Persoanele sărace
Critica negativă la adresa candidatului	21,3%	
Întreținerea spațiilor verzi, salubritatea teritoriului	17,0%	
Crearea locurilor noi de muncă	17,0%	
Redeschiderea uzinelor, fabricilor; construcția unor fabrici noi	14,9%	
Atragerea investițiilor străine (inclusiv a granturilor)	14,9%	
Asigurarea transparenței maxime în activitatea APL	12,8%	
Realizarea producției agricole fără intermediari	10,6%	
Susținerea micului business	10,6%	
Îndemnuri de vot din partea candidatului/susținătorilor candidatului	10,6%	
Implementarea proiectelor investiționale	8,5%	
Acordarea de prime, terenuri de pământ, apartamente pentru tinerii căsătoriți	8,5%	Tineretul
Susținerea veteranilor de război sau de conflicte armate, a ofițerilor în rezervă; implicarea lor în educația patriotică a tinerei generații	8,5%	Veteranii de război sau conflicte armate
Reparația acoperișurilor (clădirilor cu etaje), construcția blocurilor de locuit	8,5%	
Construcția centrului de plasament, a spațiilor de odihnă și joacă pentru copii	6,4%	Copiii
Profilactica și prestarea serviciilor medicale pentru pensionari	6,4%	Persoanele în etate
Construcția unui centru multifuncțional (sport și cercuri pe interese)	6,4%	Tineretul
Reparația instituțiilor medicale	6,4%	
Implicarea femeilor în funcții administrative, promovarea drepturilor femeii	6,4%	Femeile
Arespectarea normelor legale la vânzarea loturilor de pământ (licitație), revizuirea unor decizii anterioare.	2,1%	
Respectarea legislației Republicii Moldova	2,1%	
Inventarierea proprietății publice	2,1%	
Stoparea defrișărilor, diminuarea eroziunilor și a alunecărilor de teren; campanii de ecologizare a localității	2,1%	
Îmbunătățirea activității poliției, scăderea criminalității	2,1%	
Construcția parcarilor etajate/special amenajate	2,1%	

Interpelările alegătorilor

O altă latură care prezintă interes este implicarea alegătorilor în discuții cu candidatul în cadrul întâlnirilor. În timpul monitorizării, am încercat să evaluăm gradul de implicare a auditoriului, ce agendă de discuții propun candidații etc.

În funcție de gen, din toate intervențiile alegătorilor în formă de întrebări, comentarii, completări, 51,4% au aparținut femeilor și 48,6% – bărbaților. Diferențele între acest indicator și prezența genurilor în rândul alegătorilor participanți la întâlniri (58% au fost femei) nu oferă motive temeinice pentru a afirma că bărbații sau femeile sunt (auto)marginalizate în discuțiile cu candidații.

Deși, la 20 întâlniri din cele 47 monitorizate, tinerii (persoane pînă la 30 de ani) au constituit majoritatea celor prezenți, totuși acestora le aparțin doar 17,6% din intervenții. Acesta ar fi un semn de activism mai scăzut al alegătorilor tineri.

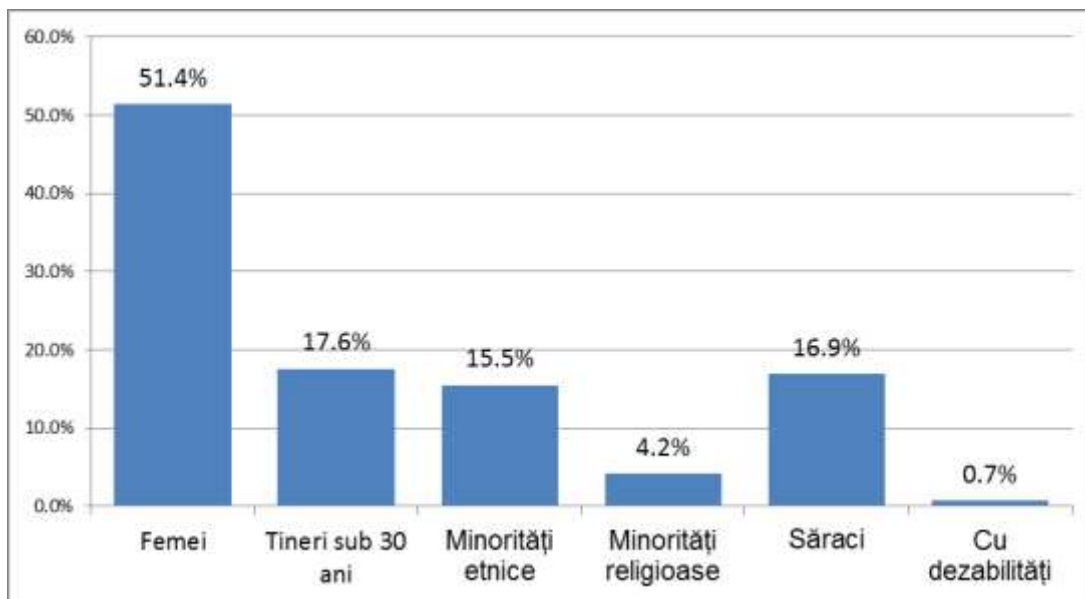
La 11 întâlniri cu candidații, minoritățile etnice/lingvistice au constituit majoritatea alegătorilor, adică 24 la sută. Din alegătorii care au intervenit în cadrul discuțiilor, 15,5% au fost reprezentanți ai minorităților etnice.

Lipsește date privind componența auditoriului după apartenența confesională. Constatăm doar că 4,2% din cei care au adresat întrebări candidaților aparțin unei minorități religioase.

Din perspectiva statutului social, au fost catalogați ca fiind mai săraci decât restul comunității 16,9% din alegătorii care au intervenit în discuții, deci aceste întâlniri au fost caracterizate de monitori ca fiind cu persoane sărace.

Și în final, deși la 22 de întruniri din cele 47 monitorizate au fost prezente persoane cu dizabilități, din numărul total de intervenții, doar 0,7% aparțin persoanelor cu dizabilități.

Figura 24. Profilul alegătorilor care au intervenit în cadrul discuțiilor cu candidații

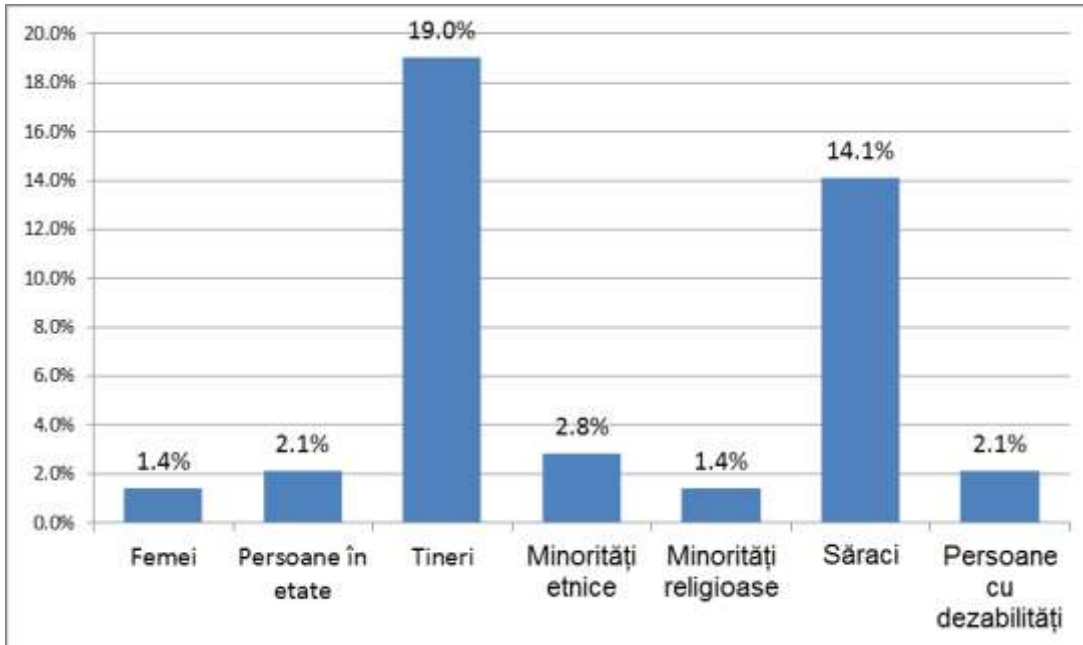

Grupurile vulnerabile vizate în intervenția/întrebările alegătorului

Și în intervențiile alegătorilor, grupul vulnerabil cel mai des vizat sunt tinerii. Referiri directe la acest grup s-au făcut în 19 la sută din intervenții. Al doilea grup cel mai des vizat este constituit din persoane sărace – 14,1%.

Celelalte grupuri vulnerabile au lipsit practic și din vizorul alegătorilor.

Figura 25. Grupurile vulnerabile vizate direct în intervenția alegătorului

Concluzii

Prezentul studiu a urmărit reflectarea modului în care grupurile vulnerabile se implică în alegerile locale în calitate de candidați sau alegători, scoțând în evidență următoarele aspecte:

Minorități etnice și lingvistice

- Grupurile etnice și lingvistice minoritare, cu excepția etniei rome, nu prezintă semne de marginalizare în sensul participării la competiția electorală în calitate de candidați la funcția de primar sau consilier.
- Etnicii romi în schimb practic nu se implică în această competiție. În comunitățile monitorizate în care există numeroase comunități de romi nu au fost înregistrați candidați aparținând acestei etnii.
- Pe de altă parte, din perspectiva participării în calitate de votanți, nu există semne că etnicii romi nu participă la alegeri sau participă cu o prezență mai redusă față de celelalte comunități etnice. La fel, nu se confirmă ipotezele precum că femeile rome reprezintă categoria care lipsește de la urnele de vot. În comunitățile monitorizate la scrutinul din 5 iunie 2011, femeile rome au constituit un pic peste jumătate din numărul total de votanți de această etnie prezenți la urne, procent, în linii generale, comparabil cu distribuția demografică după gen.
- Populația romă lipsește aproape complet din componența structurilor de administrare a alegerilor.

Tineri și persoane în vârstă

- Din perspectiva vârstei, constatăm un dezechilibru în ceea ce privește prezența populației tinere în rândul candidaților la funcții electivă pentru APL. Vârsta medie în rândul alegătorilor este de 43 ani, pe când cea a unui candidat la funcția de primar sau consilier – 49 ani. Doar 3% din candidații la funcția de primar și 12% din candidații la funcția de consilier au vârsta de 18-29 ani, pe când tinerii alegători au o pondere de 28%.
- Cei mai mulți tineri se regăsesc pe listele formațiunilor extraparlamentare și în rândul candidaților independenți.
- Pe lângă prezența scăzută a tinerilor pe listele de candidați, aceștia sunt plasați „inechitabil”, fiind concentrați mai mult în jumătatea a doua a listelor.
- Grupa de vârstă dominantă în rândul candidaților pentru funcția de primar și consilier este cea a persoanele de 45-59 ani.
- În structurile de administrare a scrutinului, deși sunt prezenți într-o proporție mai mare decât în rândul candidaților, tinerii de 18-29 ani constituie grupa de vârstă cea mai mică numeric.

Minorități religioase

- Deși include puține localități în care există comunități confesionale numerice, studiul demonstrează că aceste minorități sunt implicate în campania electorală (atât în calitate de candidați, cât și în structurile de administrare a scrutinului) într-un număr mult mai mic.
- În comuna Colibași, r. Cahul, cu o populație majoritară aparținând minorităților religioase (circa 60%), nici unul din candidați la funcția de primar nu aparține acestui grup și doar 16% din candidații la funcția de consilier.
- Reprezentanții acestor minorități lipsesc aproape cu desăvârșire și din structurile de administrare a alegerilor la nivel local.

Femei

- Din perspectiva de gen, scrutinul din 2011 a înregistrat o puternică subreprezentare a femeilor în rândul candidaților. Acestea, deși constituie 53 la sută din electorat, reprezintă doar 17,2% din candidații la funcția de primar și 32,4 % – la funcția de consilier.
- Plasarea inechitabilă pe liste produce „pierderi de gen”, care exprimă raportul între ponderea femeilor pe listele candidaților și cea în rândul celor aleși. „Pierderile de gen” au fost de 1% în competiția pentru funcția de primar și 8,7% – în cea pentru funcția de consilier.
- În structurile de administrare a alegerilor, femeile constituie trei sferturi din numărul total al membrilor comisiilor de circumscripție și 81% – al personalului birourilor electorale ale secțiilor de votare. Dar și în acest caz avem un dezechilibru pe verticală: femeii sunt mai puțin de jumătate (48%) din președinții comisiilor electorale de circumscripție, 86% – din secretari și 80% din membrii de rând.

Săraci

- Analiza comparativă arată că statutul socio-economic are anumite implicații asupra participării la alegeri. Deși marea majoritate a candidaților au fost catalogați ca având un statut social mediu, în comparație cu majoritatea locuitorilor, procentul celor catalogați ca fiind bogați este de zece ori mai mare în rândul candidaților și primarilor aleși decât în rândul celor catalogați ca fiind săraci.

Persoane cu dizabilități

- Persoanele cu dizabilități reprezintă o altă categorie care practic lipsește din competiția electorală. Doar 1,1% din candidații la funcția de primar și 0,4% – la cea de consilier sunt persoane cu dizabilități.
- De remarcat că persoanele cu dizabilități, deși aproape lipsă și din structurile de administrare a scrutinului, acumulează totuși un procent mai mare în rândul membrilor acestor structuri decât în rândul candidaților.
- Monitorizarea întâlnirilor cu alegătorii evidențiază următoarele:
 - Cel mai larg dezbătute sunt problemele ce țin de infrastructura locală.
 - Grupurile vulnerabile vizate cel mai des de către concurenții electorali, dar și de către alegători, prin intervenții, sunt tinerii, persoanele în etate și săracii.
 - Problemele femeilor, ale minorităților etnice și religioase, ale persoanelor cu dizabilități nu se regăsesc pe agenda concurenților electorali la alegerile locale.

Tabel Sumar

Grupuri- țintă	Reprezentarea grupurilor, în %								
	Localitățile- țintă	Alegători care au votat	Birouri electorale	Consilii electorale	Candidați la funcția de primar	Primari aleși	Candidați pentru Consiliul Local	Consilieri locali aleși	Întruniri cu alegătorii
Total populație		65%							
Femei	52%	≈65%	81%	75%	17%	16%	32%	24%	58%
Romi	23%	59%	3,4%	0%	0%	0%	0%	0%	-
Femei rome	≈12%	≈59%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	-
Ucraineni	70%	-	89%	60%	50%	-	61%	-	-
Bulgari	79%	-	90%	83%	83%	-	78%	-	-
Găgăuzi	74%	-	75%	71%	70%	-	69%	-	-
Tineri (18-29 ani)	28%	-	10%	9%	3%	0%	12%	4%	-
Vârstnici (60 ani +)	18%	-	12%	7%	14%	16%	18%	16%	-
Persoane cu dizabilități	-	-	1,2%	2,5%	1,1%	-	0,4%	-	-
Neortodocși	60%	-	15%	0%	0%	0%	16%	30%	-

Alegerile locale 2011: atitudini, percepții ale concurenților electorali despre participarea grupurilor vulnerabile

I. Aspecte metodologice

În cadrul studiului sociologic calitativ, au fost realizate 29 interviuri aprofundate cu candidați la funcția de primar. Selectarea respondenților s-a înfăptuit în baza unui eșantion teoretic prestabilit, orientat spre localitățile cu grupuri percepute ca fiind vulnerabile din perspectiva participării și implicării în campaniile electorale, după criteriul de gen, etnic, religios etc. (vezi Tabelul 1). În unele comunități, respondenții au fost intervievați după mai multe criterii de vulnerabilitate: de exemplu, în toate localitățile s-a discutat și în funcție de criteriul de gen, deși includerea în studiu a localității s-a făcut după alt criteriu de vulnerabilitate (etnic, religios etc.).

Tabelul 8. Designul cercetării

Localitatea	Număr de interviuri	Criteriul de vulnerabilitate	Genul
Colibași	3	religios	3 bărbați
Buda	3	etnic	2 bărbați o femeie
Chirsova	1	etnic	un bărbat
Albota de Jos	3	etnic	un bărbat 2 femei
Sauca	2	vârsta (bătrâni)	2 femei
Drepcăuți	2	de gen	2 femei
Șirăuți	1	de gen	o femeie
Antonești	2	de gen	2 femei
Pererâta	1	de gen	o femeie
Tvardița	4	etnic	4 bărbați
Copceac	2	etnic	un bărbat
Vișniovcă	2	starea sănătății (persoane cu dizabilități)	2 femei
Iurceni	1	de gen	o femeie
Bolțun	1	de gen	o femeie
Micleușeni	1	etnic	un bărbat
Total	29		

Datele au fost culese în perioada mai-iunie 2011, cu aplicarea ghidului de interviu (vezi Anexa). Discuțiile au fost înregistrate în varianta audio cu acordul participanților.

O analiză comparativă în cadrul acestui studiu sociologic calitativ se poate face după criteriul de gen și cel etnic, deoarece pentru celelalte grupuri vulnerabile (după criteriul religios, venituri etc.) nu există candidați la funcția de primar sau numărul acestora este foarte mic pentru a permite o analiză relevantă.

Sumar executiv

Studiul calitativ a urmărit două aspecte de bază: primul vizează nivelul de implicare a reprezentanților grupurilor vulnerabile în competiția electorală la nivel local, iar al doilea se referă la gradul de acoperire a nevoilor și problemelor specifice acestor grupuri de programele și strategiile electorale.

Principalele constatări ale studiului sunt următoarele:

- o vulnerabilitate mai mare a femeilor comparativ cu bărbații, atât în ceea ce privește implicarea în viața politică prin auto-excludere, cât și existența în societate a unor stereotipuri vizavi de alegerea unei femei în funcții de conducere;
- în același timp, femeile se hotărăsc mai greu să candideze la funcția de primar și par mai dezamăgite de viața politică în caz de eșec. Ele s-au înscris în campania electorală mai rezervate față de șansa lor de a învinge, comparativ cu bărbații, care se declară mai încrezuți în victorie. Candidații de gen masculin valorifică prejudecățile electoratului privind participarea femeilor în politică cu scopul de a obține mai multe voturi;
- femeile trebuie să depășească unele prejudecăți și să depună mai multe eforturi pentru a reuși în viața politică. Deși, atât bărbații, cât și femeile, au remarcat că nu există diferențe de gen în atitudinea electoratului și în percepția clasei politice, în diferite contexte au manifestat o atitudine discriminatorie față de femei. Rolurile tradiționale ale femeii: gospodină, mamă și persoană supusă bărbatului sunt mai pronunțate în rândul găgăuzilor și bulgarilor;
- criteriul etnic nu reprezintă un element de discriminare, excepție făcând doar comunitatea romilor, unde se atestă o implicare redusă a acestora în cursa electorală;
- minoritățile religioase sunt sub-reprezentate în listele electorale. Persistă ideea că acestea sunt ușor influențabile și oferă un „vot de masă”;
- deși majoritatea candidaților s-au axat în campania electorală pe îmbunătățirea nivelului de trai și reducerea sărăciei, candidații la funcțiile electivă reprezintă persoane cu venituri medii sau mai sus de mediu;
- persoanele cu dizabilități se înscriu într-o măsură mai mică în cursa pentru funcțiile electivă, necesitățile acestora nu sunt de obicei reflectate în programele electorale, pentru aceștia însă se asigură condiții de participare la alegeri, în opinia candidaților la funcția de primar;
- copiii, tinerii și bătrânii sunt categoriile percepute de candidații la funcția de primar ca fiind cei mai vulnerabili, iar intențiile lor de viitor se orientează anume spre satisfacerea nevoilor acestor categorii de persoane;
- gradul de pregătire a strategiei și programului electoral nu depinde de criteriul de gen sau etnic, ci mai degrabă de nivelul de implicare în politică, apartenența la o anumită formațiune politică și resursele financiare disponibile. Totuși, femeile par a fi mai puțin populiste în ofertele lor electorale;
- atât femeile, cât și bărbații candidați la funcția de primar au plasat pe primul loc necesitatea dezvoltării infrastructurii în localități. Problemele sociale, lipsa locurilor de muncă, asigurarea accesului copiilor la instituțiile de învățământ, modul de petrecere a timpului liber pentru tineri etc. sunt de asemenea printre priorități. Totuși femeile candidate la funcția de primar au pus un accent mai mare pe deprivarea culturală a localităților.

Tabelul 9. Vulnerabilitatea grupurilor din perspectiva scrutinului electoral local (percepția candidaților la funcția de primar)

Grupul	Participarea în cursa electorală	Participarea la vot	Prezența în programele, strategiile electorale
Femeile	Vulnerabile	Se implică	Nu este cazul
Minoritățile etnice	Se implică (excepție romii)	Se implică	Foarte puțin
Minoritățile religioase	Vulnerabile	Vulnerabile	Absenți
Bătrânii	Vulnerabili	Se implică	Grup-țintă
Tinerii	Vulnerabili	Vulnerabili	Grup-țintă
Persoanele cu dizabilități	Vulnerabile	Se implică	Absenți

II. Implicarea grupurilor vulnerabile în scrutinul electoral local

Etnia, cu excepția situației romilor, nu reprezintă un criteriu de vulnerabilitate în campania electorală. Criteriul de gen continuă să fie un element important în implicarea, participarea și câștigarea scrutinului electoral. Bărbații și băștinașii sunt avantajați în cursa electorală comparativ cu femeile și persoanele cu dizabilități din comunitatea dată.

În opinia candidaților la funcția de primar din localitățile în care sunt majoritari reprezentanții grupurilor etnice alții decât moldoveni/români, *criteriul etnic nu reprezintă un motiv de scindare a electoratului*. Reprezentanții minorităților etnice au evidențiat faptul că ei nu au simțit nici un fel de discriminare după criteriul etnic.

„Îi reprezint pe bulgari, care sunt mai mulți în satul nostru. Atitudinea și comportamentul față de mine este la fel și din partea moldovenilor, și a găgăuzilor.” (Bărbat de etnie bulgară)

„La noi în sat sunt mai mulți bulgari, eu sunt găgăuz, dar lucrez cu moldoveni și nu e nici o problemă, omul contează. Mă întrebă des cum lucrez cu moldovenii dacă sunt găgăuz, iar eu le răspund că oamenii buni îi respectă pe ceilalți, ei speră să le îndreptățesc alegerea.” (Bărbat de etnie găgăuză)

„În satul nostru locuiesc atât bulgari, cât și găgăuzi, 50% la 50%. Pentru mine au votat atât bulgari, cât și găgăuzi, așa că etnia nu are nici o importanță aici. Eu sunt bulgar, dar rudele mele sunt, în mare parte, găgăuzi, aici totul este amestecat.” (Bărbat de etnie bulgară)

„În sat avem oameni de toate naționalitățile: și găgăuzi, și bulgari, și moldoveni, uzbeki, țigani. Cei mai mulți sunt însă găgăuzi, multe familii au venit în perioada sovietică și locuiesc aici. Probleme etnice în sat nu există, nu este nici o diferență între un găgăuz sau moldovean.” (Bărbat de etnie găgăuză)

Totuși, acolo unde comunitățile de romi fac parte dintr-o localitate componentă a unei comune, persistă ideea că un candidat rom ar avea puține șanse să obțină victorie. Unul din candidați a menționat că *„oficial nu avem înregistrați nici un rom, cu excepția unei persoane înregistrată ca țigan,*

venită dintr-o altă localitate; avem aproximativ 850 romi care susțin că sunt moldoveni și chiar se supără dacă le spui că sunt țigani.”

Persoanele cu dizabilități se implică mai puțin în campania electorală. În opinia celor intervievați, problemele de sănătate nu le permit să participe mai activ în viața socială. Respondenții nu văd o problemă în acest sens, remarcând că persoanelor cu probleme de sănătate li se respectă dreptul la vot prin organizarea urnelor mobile.

Studiul a constatat însă un criteriu considerat foarte important în alegerile locale – faptul că băștinașii sunt avantajați comparativ cu persoanele considerate „venitici”. Prioritate li se oferă celor născuți în comunitate: la nivel latent, în conștiința populației a rămas stereotipul că oamenii de pe loc sunt mai bine cunoscuți, atât viața lor profesională, cât și cea personală, existînd și percepția „este de al nostru”. Apartenența la comunitate, de obicei, oferă și atuul relațiilor de rudenie. În acest context, unii candidați au remarcat că, de multe ori, în scrutinele electorale locale se votează doar după gradul de rudenie, fără a se lua în calcul nivelul de pregătire al candidaților.

„Pe listă s-au înscris 11 sau 20 de consilieri, toți sunt rude și mai au 100 de rude. La noi, cu rudele și cumătrismul stăm bine. Îl votăm pe cumătru fără să ne uităm la calități și la competență...” (Femeie)

În acest sens, unii participanți la studiu, atât femei, cât și bărbați, au evidențiat faptul că ar trebui să se pună unele restricții privind nivelul de studii al candidaților, să se ceară un bagaj minim de cunoștințe în domeniul administrației publice locale, funcția de primar să fie una reprezentativă pentru comunitate, iar treburile primăriei să gestioneze un manager profesionist. Candidatele la funcția de primar au insistat mai mult pe necesitatea ca aleșii locali să aibă o anumită pregătire profesională.

„...de exemplu, și în Belgia, și în Italia, și în Franța primarul are funcții de administrare, dar în primărie mai există și un manager care este ales prin concurs, fiind o persoană instruită, de aceea au ce au. Serviciile publice sunt conduse de persoane capabile, cu studii în domeniu, care știu să administreze corect lucrurile. Noi însă azi i-am pus primarului panglica, mâine o luăm și o dăm altuia...” (Femeie)

Criteriul de gen continuă să fie un element important în implicarea, participarea și câștigarea scrutinului electoral. Dat fiind faptul că vulnerabilitatea după alte criterii, în cursa pentru funcțiile electivă la nivel local, a fost mai puțin percepută de respondenți, raportul este orientat, într-o pondere mai mare, pe excluderea după criteriul de gen; unde este cazul, se va remarca și problematica altor grupuri vulnerabile.

III. Viața politică: implicare

3.1. Istoricul implicării în viața politică

Participarea în scrutinul electoral a candidaților la funcția de primar cuprinși în studiu nu diferă semnificativ după criteriul de gen, etnic sau religios. Totuși, se atestă o participare mai redusă a romilor, iar în localitățile cu minorități religioase – rezerve din partea acestora de a candida pentru

funcțiile electivă din localitate. În același timp, pe de o parte, femeile se hotărăsc mai greu să candideze la funcția de primar și, pe de altă parte, par mai dezamăgite de viața politică în cazul în care nu obțin victorie.

După istoricul implicării în viața politică, candidații intervievați, atât femei, cât și bărbați, pot fi împărțiți în câteva categorii:

- persoane cu experiență în viața politică care au mai fost primari sau au candidat anterior, alții – sunt liderii locali ai partidelor;
- candidați care până la acest scrutin nu au făcut parte din nici un partid sau au fost susținători pasivi ai acestora, iar partidele i-au „recrutat”, dat fiind statutul lor în societate; aceștia sunt, de regulă, profesori, antreprenori sau funcționari publici. Menționăm că majoritatea celor intervievați fac parte anume din această categorie;

Mai multe femei care au activat o perioadă semnificativă în calitate de secretare în consiliul local sau au deținut alte funcții în cadrul primăriei au hotărât să-și înainteze candidatura pentru funcția de primar, având o experiență de lucru bogată în APL.

„Am lucrat deja cu 5 primari, am văzut care sunt plusurile și minusurile fiecăruia și am considerat că ar fi bine să candidez. Vreau să încerc să îndrept greșelile care au fost făcute, să am o tactică a mea și să știu din start că un lucru e dăunător sau de folos.” (Femeie)

„Lucrez de 8 ani de zile ca secretar al consiliului și n-am fost implicată în politică, am lucrat pentru oameni, știu necesitățile lor și asta m-a făcut să candidez. Tot la rugămintea oamenilor, ei au cerut să le apăr interesele.” (Femeie)

„Sunt consilier de 12 ani... Am lucrat toată viața mea contabil-șef, cunosc toate legile, știu cum „să pun finanțele la locul lor.” (Femeie)

Acest lucru este mai puțin specific pentru bărbați, care vin preponderent din business, dețin funcții manageriale la diferite firme sau sunt angajați ai unor întreprinderi.

„Lucrez aici deja de 28 ani doar ca mecanic. În tot acest răstimp, pe mine s-a ținut întreg parcul tehnic și viața culturală. Sunt sportiv, am făcut lupte, am jucat fotbal până la 40 ani.” (Bărbat de etnie bulgară)

“Sunt antreprenor, în sat există multe probleme de ordin social, economic, cultural s.a. care cer a fi rezolvate. Practic, nu s-a făcut nimic.” (Bărbat)

- persoane „invitate”, candidați la funcția de primar care declară că au fost rugați de consătenii lor să se înscrie în campania electorală. Din această categorie fac parte în special persoane realizate în anumite domenii sau persoane plecate la muncă peste hotare (mai multe femei) care s-ar reîntoarce în comunitate pentru a o conduce;
- candidați independenți, de regulă persoane care se arată dezamăgite de activitatea partidelor politice, precizând că nu doresc să se implice în viața politică, ci să rezolve problemele

localităților. Doamnele s-au arătat într-o măsură mai mare dezamăgite de implicarea în viața politică.

„Nu avem partide ca atare, oameni buni. Avem niște fantome de partide, care apar și dispar doar în alegeri. Partidele dacă e să vorbim... partid devotat, care are o strategie bună... aș fi și eu membru al unui așa partid.” (Femeie)

„La noi în Moldova este o poftă de putere nemaipomenită în ziua de azi. Dacă partidul a rămas în minoritate și nu mai are șanse să fie primul pe listă, fuge din acest partid și cu orice preț se înscrie în altul.” (Femeie)

3.2. Factorii determinanți în înaintarea candidaturii la funcția de primar

Problemele stringente ale localităților, continuitatea activității anterioare, solicitarea din partea populației sau a membrilor de partid reprezintă principalii factori în decizia de a candida pentru funcția de primar.

Indiferent de gen sau de etnie, majoritatea celor intervievați au evidențiat că i-au determinat să candideze numeroasele probleme ale localităților, fiind siguri că vor contribui la soluționarea acestora. Mai mulți participanți la studiu au remarcat că fostul primar/foștii primari nu a/au făcut nimic pentru localitate, iar satul/comuna lor se află pe o treaptă de dezvoltare inferioară comparativ cu localitățile din proximitate.

Atât unele femei, cât și unii bărbați au evidențiat faptul că sugestia de a-și înainta candidatura a venit din partea reprezentanței centrale a partidului, datorită activității acestora în teritoriu și/sau a experienței în domeniu.

Femei	Bărbați
<i>„...în urma alegerilor parlamentare, când satul nostru a acordat vot de încredere PLDM-ului, acesta plasându-se pe 1 loc, organizația de partid raională a înaintat propunerea să candidez la funcția de primar.”</i>	<i>„Reieșind din faptul că am mai candidat anterior, cu 8 ani în urmă, m-am gândit că sunt o persoană potrivită. De asemenea, propunerea a venit și din partea partidului.”</i>

Primarii care și-au înaintat candidatura pentru al doilea mandat, dar și unii candidați care au activat anterior în administrația publică locală au subliniat că vor să asigure continuitate activităților aflate în derulare; acest lucru este susținut de toți cei care au deținut funcția de primar, indiferent de sex, etnie etc.

Unii candidați de gen masculin au recunoscut sincer că urmăresc, în primul rând, interese personale, să aibă un loc de muncă, un salariu, aspect ce nu a fost menționat de femeile intervievate.

„Oricine activează într-un domeniu, caută, în primul rând, un loc mai bun de lucru.” (Bărbat)

„Este un post care îți asigură existența. Azi e greu să-ți găsești de lucru, mai ales în sat, să ai un salariu

și o funcție cât de cât prestigioasă” (Bărbat de etnie găgăuză)

3.3. Estimarea șanselor în scrutin

Femeile s-au înscris în campania electorală mai pesimiste față de șansa lor de a învinge, comparativ cu bărbații, care se declară mai încrezuți în victorie. Migrația forței de muncă oferă avantaje partidelor cu programe orientate spre persoanele în etate, iar cetățenii apți de muncă fiind plecați la muncă peste hotare nu-și pot exprima votul la alegerile locale. Totodată, migrația bărbaților creează context favorabil implicării femeilor în viața politică la nivel local. Sărăcia populației și nivelul de educație scăzut permite manipularea cu ușurință a votului cetățenilor.

Cei mai mulți dintre candidați, atât de gen masculin, cât și de gen feminin, declară că s-au înscris în cursa electorală analizând șansele lor reale de a învinge, câțiva fiind convinși că le este asigurată victoria. Doar două femei și un bărbat din cei intervievați s-au aventurat în campania electorală conștienți de faptul că șansele lor de a învinge sunt foarte mici sau chiar nule. Motivația acestora este pur personală: de a „descoperi” opinia oamenilor din localitate față de propria persoană, de a produce o schimbare, de a oferi o alternativă electorilor.

O parte din candidați, în special femeii, au recunoscut că antrenarea lor în campania electorală este „o încercare”, efortul depus întru obținerea victoriei fiind unul minim, ei neimplicându-se semnificativ în acest proces. Dacă femeile din această categorie au contat mai mult pe imagine și pe noroc, șansă, bărbații s-au bazat într-o măsură mai mare pe alte persoane în crearea imaginii lor.

Femei	Bărbați
<p>„Acum eu muncesc mai mult peste hotare, mi-am luat pe cont propriu câteva săptămâni, să vin să particip la alegeri. Este o nebunie... Dacă lumea are nevoie de o asemenea persoană și mă văd în lista câștigătorilor, atunci nu-mi rămîne decît să încerc să nu-i dezamăgesc.”</p> <p>„Nu m-am gândit să fac ceva anume, pur și simplu am depus actele. Cred că și la noi, ca peste tot, oamenii văd cine e om și cine poate să facă ceva pentru dînșii.”</p> <p>„M-am decis... De ce să nu încerc? Îmi era interesant să aflu și părerea consătenilor despre candidatura mea.”</p>	<p>„Sincer, m-am implicat foarte puțin, nu știu de ce am procedat așa. Pur și simplu le-am dat băieților să distribuie buclete, echipa a lucrat, dar nu toți la fel de serios... Dacă nu reușesc, voi încerca și la următoarele alegeri.”</p>

Un aspect care a fost abordat aproape în toate discuțiile de grup, deși nu a constituit subiectul acestei cercetări, este cel al migrației, care, în opinia participanților la studiu, a influențat procesul electoral, din mai multe perspective:

- structura electoratului, acesta fiind preponderent îmbătrânit;
- dorința unor electori aflați la muncă peste hotare de a participa la scrutinele electorale locale;

- dificultăți în identificarea candidaților potriviți sau/și favorizarea altora datorită migrației pentru muncă a elitelor locale. S-a vociferat că migrația bărbaților avantajează femeile în implicarea acestora în administrarea localității.

Atât bărbații, cât și femeile au evidențiat că, în actualul scrutin, mai mulți concurenți electorali au oferit bunuri, produse și bani electorilor cu scopul de a-i determina să-i voteze. Sărăcia extremă în care trăiesc îi determină pe mulți oameni să accepte aceste daruri electorale, unii simțindu-se obligați să voteze cu un anumit candidat. În două cazuri cu bărbați candidați la funcția de primar care au oferit produse, servicii, dar nu au reușit să obțină victorie în scrutin, aceștia au încercat prin diferite metode să obțină totuși anumite beneficii, impunând persoanele care au primit bunuri să muncească la ei cu ziua.

3.4. Strategia electorală

Gradul de pregătire a strategiei și a programului electoral nu depinde de criteriul de gen sau etnic, ci mai degrabă de nivelul de implicare în politică, apartenența la o anumită formațiune politică și resursele financiare disponibile. Totuși, femeile par a fi mai puțin populiste în ofertele lor electorale.

Indiferent de grupul de apartenență, marea majoritate a celor intervievați nu au avut o strategie electorală, un plan de acțiuni, cu excepția exponenților unor partide politice reprezentative. Majoritatea celor intervievați au avut, totuși, un program conținând promisiuni electorale pentru următorul mandat. Ce-i drept, unii s-au limitat la activități pentru un an de zile, alții au declarat că mai întâi ar trebui să câștige și ulterior se vor gândi ce urmează să facă.

Candidații la funcția de primar care și-au organizat campania electorală bazată pe o anumită strategie sunt reprezentanți ai partidelor parlamentare PCRM, PLDM și PD. Se pare că la capitolul instruire și suport acordat candidaților săi se evidențiază PCRM, toți intervievații menționând că au avut mai multe întruniri cu reprezentanții comitetului central al acestui partid, care le-au dat instrucțiuni clare cum să procedeze în diferite situații, au desemnat persoane de contact cărora se li se adresează cu orice problemă. În cazul celorlalte partide, situația diferă foarte mult de la persoană la persoană. De asemenea, o parte din femeile și bărbații implicați în viața politică de o perioadă mai lungă de timp, fiind membrii unor partide politice, au participat la diferite seminare de instruire.

Femei	Bărbați
<i>“Cîteva ani în urmă, am fost la o școală de vară la Vadul lui Vodă. Specialiști de peste hotare ne-au învățat ce înseamnă o alegere corectă, o țară democratică, am căpătat cunoștințe, ni s-au oferit materiale didactice din care ne-am putut informa.”</i>	<i>„Am fost la un seminar legat de implicarea femeilor în politică, în 3 tururi, organizat de Institutul Republican Internațional, care într-adevăr și-a atins scopurile. Formatorii ne-au învățat cum să desfășurăm o campanie corectă. Consider că rezultatul pe care-l avem e și un merit al aceluia seminar, fiindcă, cu toate că lucrez la școală (profesoară), am participat în turul II de scrutin împreună cu actualul primar și am acumulat mai multe voturi decât el.”</i>

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Unele candidate la funcția de primar au menționat că nu pot face campanie electorală în sensul îndemnării populației să le acorde votul, promițându-le lucruri pe care nu sunt sigure că le vor realiza.

„Au avut loc instruirii organizate de partid privind modul în care trebuie să procedăm. Dar sînt probleme pe care nu le pot rezolva și nu pot să le spun oamenilor pur și simplu: votați-mă pe mine. În viață sînt situații cînd nu ești în stare să-ți îndeplinești promisiunea. Asta mă face să nu promit nimic omului.”(Femeie)

Câteva femei înscrise în cursa au ales în general să nu facă campanie electorală, motivele fiind atât de ordin financiar, cât și din lipsă de timp, dar și din modestie.

„Am mers ca independent, contez doar pe forțele proprii, pe convingerea oamenilor; susținere materială n-am avut, nimic, nici afișe. Am avut doar susținerea morală a celor apropiați și a colegilor de lucru.” (Femeie)

„Cred că oamenii sunt foarte obosiți... M-am întors de o săptămână de peste hotare și văd lucrurile dintr-o parte. Cînd vezi cât de chinuită este lumea asta, mi-e jenă să mă apropiu de oameni. Ce să le zic? Votează-mă !!! Mi-e rușine. Am zis să se gîndească bine, să-l aleagă pe cel ce poate să-i ajute. Nu pot să le zic nimic mai mult.” (Femeie)

Unii bărbați au avut ca strategie electorală includerea unor reprezentanți ai grupurilor vulnerabile în listele de consilieri sau oferirea unor funcții acestora. Atitudinea candidaților față de aceste grupuri nu a fost însă întotdeauna una tolerantă, bărbații fiind mai critici.

“Nu au “judecată”, merg cu turma și dau fuga după bani. Acestea sunt problemele romilor. În platforma mea electorală am inclus și rezolvarea acestor probleme: vroiam să propun un viceprimar dintre ei, care să le reprezinte interesele.”(Bărbat)

“Baptiștii votează cum le spune preotul lor, noi am vrut să includem pe cineva de la ei, dar toți au fost cu PLDM...” (Bărbat)

Problemele grupurilor etnice nu s-au regăsit în strategiile și programele electorale ale candidaților, cu excepția unei candidate la funcția de primar dintr-o comunitate de romi, care a menționat necesitatea asigurării cu apă potabilă a familiilor de romi, recunoscând, totodată, că aceștia au probleme specifice, cum ar fi neșcolarizarea copiilor.

“Problemele principale ale romilor sunt: lipsa școlarizării, ocuparea în câmpul muncii, statutul social vulnerabil. În platforma mea electorală abordez problema asigurării lor cu apă potabilă.”(Femeie)

În pofida faptului că majoritatea respondenților au declarat că nu fac deosebire între localnici după criteriul etnic, religios, în unele răspunsuri au fost identificate atitudini discriminatorii. Unii au făcut declarații rasiste față de comunitatea romilor.

“Problema romilor este că nu pot trăi cinstit. Platforma mea electorală nu include nimic pentru ei.” (Bărbat)

Părerile privind implicarea minorităților religioase în procesul electoral sunt împărțite. O parte din candidați din localitățile cu reprezentanți neortodocși consideră că aceștia sunt total dezinteresați de politică, unii chiar refuzând să participe la vot, cum ar fi martorii lui Iehova. Alții sunt de părere că aceștia ies într-un număr mai mare la vot, însă sunt mai ușor de manipulat de liderii acestor comunități. Și doar câțiva candidați au precizat că reprezentanții minorităților religioase par a fi mai responsabili în ceea ce privește participarea la scrutinele electorale.

“Pe ei îi preocupă, în primul rând, credința în Dumnezeu. Alte probleme n-au. Sînt o comunitate unită, se ajută între ei, la bine, la greu. În strategia mea n-am luat în considerare apartenența la religie, i-am văzut pe toți consătenii mei ca pe un întreg, nu i-am divizat după apartenența politică, religioasă.”
(Bărbat)

Biserica baptistă are circa 700 de membri cu drept de vot, cea adventistă – 363. Cred că ei participă conștient la alegeri. Intelectualii la fel participă, însă o bună parte din tineri nici nu au știut cine candidează la funcția de primar. (Bărbat)

Grupurile care au avut parte de o abordare specifică în programele concurenților electorali sunt cu precădere: copiii, tinerii și bătrânii. Pentru respectivele categorii de vârstă, candidații la alegerile locale au prevăzut acțiuni și programe corespunzătoare vârstei acestora.

3.5. Perspective în carieră

Atât femeile, cât și bărbații au declarat că în cazul în care nu vor fi aleși în funcția de primar, își vor continua activitatea anterioară. Acest lucru a fost menționat de marea majoritate din candidatele la funcția de primar. Câțiva din candidații intervievați au declarat că intenționează să plece la muncă peste hotare, bărbații fiind însă mai convinși de acest pas.

Femei	Bărbați
<i>„Ori la Moscova, ori la București... Suntem la intersecție de țări și de interese. Ne gândim ce facem... Viitorul e aici sau peste hotare... Mai vedem... Oricum, mereu sunt gata pentru orice.”</i>	<i>„Începând cu 1991, am fost la muncă în Rusia și în Italia. Sincer, dacă nu câștig alegerile, am să plec în Rusia sau în altă parte, pentru că aici nu sunt sigur că îmi va oferi cineva un loc de muncă după specialitate sau în vreo organizație, întreprindere.”</i> (Bărbat de etnie bulgară)
<i>„Ma întorc la serviciu, am salariu de bază și alte câștiguri – 6000 de lei. Nu voi mai candida.”</i>	<i>“Am să plec peste hotare și am să continui să mă implic în viața politică.”</i>
<i>„Sunt economist. La moment, conduc o gospodărie țărănească, am în proprietate mai multe hectare, pe care le lucrez. Avem anumite planuri.”</i>	<i>„O șansă dintr-un milion că n-o să câștig... Dacă nu câștig, va fi foarte rău pentru mine și, în primul rând, pentru sat. În al doilea rând, dacă nu câștig, voi pleca peste hotare, să fac niște bani și să-mi deschid o afacere.”</i>

Câțiva respondenți, atât femei, cât și bărbați, au remarcat că au suficiente cunoștințe și abilități pentru a începe o activitate pe cont propriu în sectorul asociativ sau business. O doamnă care a activat anterior ca funcționar public s-a arătat îngrijorată de situația de după alegeri, de instabilitatea funcției. Doamnele au o predispoziție mai mare ca, în caz de eșec în alegeri, să renunțe la viața politică; mai multe au declarat că se vor retrage dacă nu vor obține victorie. Per ansamblu, majoritatea candidaților la funcția de primar au menționat că, dacă nu vor învinge, vor activa în calitate de consilieri locali.

IV. Femeia în politică: percepții și aprecieri

Bărbații au prioritate în politică. Studiul atestă o prezență mai mare a bărbaților pe listele pentru consiliile locale și o poziționare mai favorabilă a acestora. În campania electorală, femeile trebuie să depășească unele prejudecăți și să depună mai multe eforturi pentru a reuși. Caracterul rolurilor tradiționale ale femeii – gospodină, mamă și persoană supusă bărbatului – este mai pronunțat în rândul găgăuzilor și al bulgarilor.

4.1. Caracteristica de gen în desemnarea candidaturii la funcția de primar

Atât femeile, cât și bărbații consideră criteriul de gen mai puțin important în desemnarea candidaților la funcția de primar, mult mai semnificative fiind caracteristicile personale și profesionale. Unii participanți la studiu, atât bărbați, cât și femei, au recunoscut însă că bărbații au prioritate în politică, că femeile trebuie să fie net superioare pentru a reuși să se afirme în această sferă. Femeile însă au insistat mai mult pe acest aspect, exigențele față de comportamentul și profesionalismul acestora sunt mult mai riguroase din partea electoratului, dar și a politicienilor.

În cazul în care un bărbat și o femeie s-ar afla pe aceeași treaptă din punct de vedere profesional, cu siguranță că în înaintarea într-o funcție de conducere prioritate i se va acorda bărbatului, sunt de părere unele femei.

„Pe parcursul anilor (16 ani a lucrat în calitate de secretară a consiliului local), m-am gândit în permanență că ar fi mai bine dacă funcția dată ar fi exercitată de un bărbat. Dar analizând situația după cei 16 ani lucrați, am ajuns la concluzia că ceea ce face o femeie în gospodărie, nu prea face un bărbat.” (Femeie)

Câțiva respondenți, inclusiv bărbați, au remarcat că perioada în care femeia era privită doar ca mamă și gospodină este depășită, implicarea acesteia în politică, ocuparea unor funcții de conducere etc. nu mai este ceva ieșit din comun. În același context, participanții la studiu, femei și bărbați, au precizat că există practici pozitive, atât la nivel național, cât și internațional, care susțin implicarea femeii în gestionarea localităților și în alte domenii considerate anterior potrivite doar pentru bărbați.

Femei	Bărbați
<i>„Aduc dovezi din experiența țărilor dezvoltate, care ne conving de faptul că acolo unde ponderea femeilor în conducere este mai mare, nivelul</i>	<i>“Un singur argument și cred că o să fie clar: dacă pâna în 2007, în raionul Cahul au fost 4 femei primar, în mandatul 2007-2011 deja</i>

<i>bunăstării e mai ridicat. Argumentăm și prin faptul că în satele cu primar femeie, rezultatele sunt mai bune, adică dacă femeile demonstrează insistență și dorință de a schimba lucrurile spre bine, pot ține piept tuturor grijilor și nevoilor unui sat.”</i>	<i>sunt 10. În primăriile date, rezultatele vorbesc de la sine: lucrurile evoluează rapid. De asemenea, ele sunt și bune mobilizatoare a cetățenilor.”</i>
---	--

Mai mult ca atât, unele candidate la funcția de primar au optat pentru o echipă formată preponderent din consilieri de gen feminin, dat fiind faptul că femeile sunt mai implicate în viața localității și, probabil, cunosc mai bine problemele și necesitățile lor. De asemenea, femeile sunt, în opinia acestora, mai responsabile.

„Din cei 11 consilieri, numai 2 sunt bărbați, dar am inclus în listă persoane de la școală, oficiul medicilor de familie, grădiniță, adică de la instituțiile principale din sat... Nu mi-aș dori altă pondere a femeilor în echipa mea, socot că este reușită. Să nu le fie cu supărare bărbaților, dar am înțeles că femeile sunt mai responsabile, mai insistente.” (Femeie)

4.2. Consiliile locale, ponderea și implicarea femeilor candidate

Studiul atestă o prezență mai mare a bărbaților pe listele pentru consiliile locale și o poziționare, de obicei, mai favorabilă a acestora. Respondenții au declarat că, în mare parte, acest lucru se datorează faptului că femeile nu doresc să se implice în viața politică, fiind preocupate mai mult de creșterea și educarea copiilor, de gospodărie și de alte activități care le consumă timpul.

„De la o doamnă se cer mai multe: gospodărie, copii, aspect fizic... Femeia are mult mai multe activități în afara orelor de lucru.” (Femeie)

„În echipa mea sunt mai mulți bărbați, doar 30% sunt femei, pentru că bărbații pot merge oriunde, dar femeile au întotdeauna de lucru acasă.” (Bărbat)

Un alt fenomen, care trebuie examinat mai detaliat din perspectiva de gen, este cel al renunțării femeilor la funcția de consilier în favoarea bărbaților aflați pe lista electorală pe poziții inferioare.

Pe listă sunt femei, însă nu s-au regăsit în rândul consilierilor. Sunt doar bărbați consilieri. Nu-i un lucru echitabil, dar, după alegeri, femeile pur și simplu n-au vrut să se implice. (Bărbat)

Unii candidați de gen masculin au fost critici la adresa femeilor, menționând că ele se autoexclud din viața politică prin felul lor de a fi, le lipsește insistența și curajul.

„Ponderea femeilor pe listă a fost mică, aproximativ 20% femei și 80% bărbați, aceasta se datorează faptului că femeile sunt lenoase și fricoase... Nu vor probleme în plus, se mulțumesc cu ceea ce au.” (Bărbat)

“Aceasta se datorează faptului că este greu să le dai imbold femeilor, pentru că ele au alte griji: să facă mâncare, să aibă grijă de copii. Trebuie să aducă anumite dovezi că nu este așa și să arate că pot fi adevărați lideri.” (Bărbat)

De asemenea, și în rândul bărbaților reprezentanți ai minorităților etnice s-au observat atitudini discriminatorii față de implicarea femeii în politică, atribuite, de regulă, caracterului național și tradiției, acest fapt este mai accentuat în special la găgăuzi.

„La noi, femeile tot candidează, dar nu au avut susținere. Poate e o tradiție, dar în casă stăpân trebuie să fie bărbatul. E ceva acceptat de mult. Sunt și lucruri pozitive, și negative. Suntem persoane aprinse și vom discuta în cadrul consiliului diferite probleme – femeile nu pot rezista întodeauna presiunilor din partea oponentilor sau a locuitorilor.”(Bărbat de etnie găgăuză)

„De pe timpuri, găgăuzii, care au fost nomazi, au o ordine ierarhică. Nu în sensul că femeia este o ființă care nu are drepturi, dar anume în ceea ce privește respectul. Iată un exemplu: eu sunt tânăr și chiar dacă o femeie are peste 50 de ani, îmi va ceda calea. Am moștenit din străbuni ca o femeie să cedeze calea bărbatului – e un semn de respect față de persoana care asigură familia.” (Bărbat de etnie găgăuză)

„Persoanele peste 40 de ani au fost educate să-i respecti pe cei în vârstă, că există munci pe care trebuie să le facă bărbatul și nu femeia. Nu afirm că o femeie nu trebuie să fie primar, dar, până la moment, la noi în sat nu a apărut femeia care și-ar asuma responsabilitățile întregii localități conștient, de bună voie . Poate peste o anumită perioadă de timp, la funcția de primar vor candida asemenea femei.” (Bărbat de etnie găgăuză)

„Tradițional, la bulgari, capul familiei, conducătorul satului, a unei companii este bărbatul. Deocamdată, nu putem schimba această tradiție; de fapt, la fel e și la găgăuzi. Nu este vorba că nu ne dorim acest lucru, dar femeile sunt pasive în acest sens... Numai din acest motiv.” (Bărbat de etnie bulgară)

Părerile privind gradul de implicare a femeilor și bărbaților în organizarea campaniei electorale diferă, acest lucru nefiind dependent de variabila de gen. Astfel, cei mai mulți au declarat că în campania electorală s-au implicat în egală măsură atât bărbații, cât și femeile, caracteristicile personale fiind mult mai importante. Unii respondenți însă au precizat că, spre deosebire de bărbați, femeile au pus mai mult suflet, au muncit, s-au dedicat mai mult. Alții opinează că bărbații sunt cei care s-au implicat mai mult, argumentând că aceștia dispun de mai mult pentru asemenea activități, au mai multe relații și... „poate la un pahar de vin, le apar mai multe idei...”

4.3. Femeia în campania electorală

În unele comunități continuă să predomine stereotipuri legate de implicarea femeii în politică. Deși atât bărbații, cât și femeile au remarcat că nu există diferențe de gen în atitudinea electoratului și în percepția clasei politice, ei înșiși au manifestat în diferite contexte o atitudine discriminatorie față de femei. Predomină percepții privind rolurile tradiționale ale femeilor: de creștere și educare a copiilor, treburi casnice. De asemenea, femeile sunt considerate mai sensibile, mai șantajabile, mai fricoase; în situații de stres sau/și presiune, ele pot ceda mai ușor.

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Femei	Bărbați
<i>„Există stereotipul că locul unei femei este la bucătărie, menirea ei este de a crește copii și nu de a se implica în politică. Din aceste considerente, chiar și unii contracandidați se întrebau: „Ce o să facă o femeie?”</i>	<i>„Apreciez pozitiv activitatea femeilor, și cred că ele au o influență mai mare decât bărbații. Însă dacă un bărbat poate face față unor replici mai dure, o femeie se dă într-o parte. Când este vorba de probleme, din teamă, femeile pot ceda.”</i>

Spre deosebire de bărbați însă, femeile sunt percepute ca fiind mai grijulii, mai responsabile.

Există prejudecăți privind implicarea femeii în politică. Acest lucru a fost explorat, în primul rând, de candidații de gen masculin la funcția de primar, care astfel au încercat, în viziunea candidatelor, să atragă electorii de partea lor.

„În față nu mi s-a reproșat, dar ca să mi se ia voturile, li s-a spus: Vreți să vă comande o femeie? Am lămurit oamenii că, uneori, o femeie poate lucra mult mai bine decât un bărbat.” (Femeie)

De asemenea trebuie să remarcăm faptul că o parte din femei au menționat indirect că pentru a se implica în politică femeile trebuie să adopte un comportament mai dur, să aibă caracteristici masculine.

“Nu avem nevoie la putere de o basma sau de o fustă. Avem nevoie de un bărbat.” Pe mine m-au afectat mai puțin asemenea vorbe, pentru că de mică am fost „călare” pe cal, pe bicicletă, pe mașină... Adică am avut prioritate datorită caracterului meu combativ.” (Femeie)

Întrunirile informale, rezolvarea unor probleme într-un context mai lejer, „la un pahar de vin (bere)”, „la saună”, „la pescuit” etc., acțiuni caracteristice, în opinia celor intervievați, bărbaților, dezavantajează într-o oarecare măsură femeile candidate la funcția de primar.

“Chiar în această campanie mi s-a reproșat că n-o să poți bea o bere cu o femeie. Când am auzit lucrul acesta, am spus că eu candidez pentru a conduce, a da un exemplu, nu pentru a sta la o bere.”(Femeie)

„Am auzit păreri precum că o femeie nu poate face nimic, că un barbat poate bate la ușă, că are cunoscuți... Femeile, cică, nu prea au cunoscuți (rețele sociale), fiindcă sunt mai conservatoare... Că bărbații se adună la un pahar de vorbă și rezolvă totul.” (Femeie)

Unele femei s-au arătat dezamăgite de implicarea lor în campania electorală, evidențiind că acest lucru oferă experiențe dezgustătoare, chiar dacă nu te afectează direct, simți confruntarea neloyală între candidați. De asemenea, unele candidate au remarcat că nu au fost pregătite pentru atacuri dure la adresa lor.

“Am înțeles că o campanie electorală e un lucru murdar, își toarnă zoi unul în capul altuia. Eu nu am avut probleme cu nimeni, dar alții – da.” (Femeie)

“Nu cred că am să mă mai implic în viața politică, am văzut că-i tare murdară, chiar de când am început să strâng semnături... Atunci nu-mi dădeam seama de acest lucru.” (Femeie)

Alți candidați, atât bărbați, cât și femei, au specificat că în confruntarea electorală nu se fac distincții după criteriul de gen; setea de putere determină ambele părți să aibă un comportament indecent, cu replici dure și acțiuni care contravin valorilor morale (oferirea de bani și produse în schimbul voturilor).

V. Problemele comunităților

Infrastructura localităților, accesul la educație și piața muncii sunt problemele prioritare percepute de candidații la funcția de primar. Femeile sunt preocupate într-o măsură mai mare de depravarea culturală a localităților.

Cea mai mare problemă cu care se confruntă localitățile rurale din Republica Moldova este considerată a fi **lipsa apeductului**. Practic, toți primarii, indiferent de gen sau etnie, cu excepția câtorva care aveau apeduct în sat, au evidențiat printre principalele probleme locale care trebuie soluționate cea a aprovizionării cu apă. În general, **infrastructura din localități** – drumurile, aprovizionarea cu gaze, canalizarea – reprezintă probleme prioritare, iar pentru unele localități – și iluminarea străzilor.

Lipsa instituțiilor preșcolare sau starea proastă a edificiilor instituțiilor de învățământ, de asemenea, îi preocupă pe candidații la funcția de primar.

„Este aici o grădiniță care nu activează din 1992. Mamele își duc copiii la grădinița din satul vecin. Avem în jur de 100 copii, 25 dintre ei fac drumul dus-întors până în satul vecin cu autobuzul. Sînt cîțiva copii care au această posibilitate și merg, restul stau acasă cu bunicii, cu vecinii, cu frații mai mari.”(Femeie)

Oferirea locurilor de muncă și a alternativei muncii în agricultură reprezintă, de asemenea, un deziderat al candidaților.

O altă categorie de probleme aflată în vizorul mai multor candidați, indiferent de gen și etnie, este cea a tinerilor, care a fost vociferată prin prisma mai multor aspecte: lipsa locurilor de muncă pentru tineri, alternative reduse de petrecere a timpului liber etc.

Alți candidați, în special femei, s-au arătat îngrijorați de depravarea localităților rurale din punct de vedere cultural, remarcând că este absolut necesar să se întreprindă ceva în acest sens.

Specific pentru candidații care au cunoscut experiența muncii peste hotare este preocuparea pentru starea de salubritate a localității (gunoiști, WC-uri publice etc.).

Candidații la funcția de primar, atât bărbații, cât și femeile, au remarcat că speră să acceseze granturi, să lucreze cu donatori și să atragă prin intermediul unor proiecte resurse financiare pentru rezolvarea problemelor din localitate. Deși există și sceptici privind această oportunitate, ei considerând că administrația publică locală trebuie să conlucreze cu instituțiile centrale și cu oamenii pentru a soluționa problemele localităților, acest aspect vizează în special candidații mai în vârstă.

Lista figurilor

Figura 1. Candidații la funcția de primar și primarii aleși în funcție de gen	7
Figura 2. Candidații la funcția de consilier și consilierii aleși în funcție de gen	7
Figura 3. Dimensiunile „pierderilor de gen”	8
Figura 4. Plasarea pe liste (pe decile) în funcție de gen	9
Figura 5. Distribuția de gen în componența comisiilor electorale de circumscripție	9
Figura 6. Distribuția de gen în componența birourilor electorale ale secțiilor de votare	10
Figura 7. Numărul alegătorilor de etnie romă care au participat la alegerile din 5 iunie la secția nr. 13, com. Buda, și nr. 21, s. Vulcănești, în funcție de gen	13
Figura 8. Componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare conform apartenenței etnice	14
Figura 9. Distribuția pe vârstă a alegătorilor comparativ cu cea a candidaților și aleșilor în funcția de primar ..	16
Figura 10. Distribuția pe vârstă a candidaților comparativ cu cea a candidaților și aleșilor în funcția de consilier	17
Figura 11. Ponderea femeilor de diferite vârste în rândul candidaților	17
Figura 12. Plasarea pe liste (pe decile) în funcție de vârstă	18
Figura 13. Distribuția pe vârstă a candidaților în consilii locale pe formațiuni	19
Figura 14. Componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare în funcție de vârstă	20
Figura 15. Apartenența confesională a populației generale și a candidaților la funcția de consilieri din comuna Colibași, r. Cahul	21
Figura 16. Componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor secțiilor de votare în funcție de confesiune	22
Figura 17. Distribuția candidaților la funcții electivă în cadrul alegerilor locale conform statutului social deținut în comunitate	23
Figura 18. Plasarea pe liste (pe decile) în funcție de statutul social asociat	24
Figura 19. Ponderea femeilor în rândul candidaților în funcție de statutul social	24
Figura 20. Ponderea persoanelor cu dizabilități în rândul candidaților la funcția de primar și în consilii locale ..	25
Figura 21. Ponderea persoanelor cu dizabilități în componența comisiilor electorale de circumscripție și a birourilor electorale ale secțiilor de votare	25
Figura 22. Prezența grupurilor vulnerabile la întâlnirile cu alegătorii	27
Figura 23. Componența alegătorilor prezenți la întâlniri în funcție de gen	27
Figura 24. Profilul alegătorilor care au intervenit în cadrul discuțiilor cu candidații	30
Figura 25. Grupurile vulnerabile vizate direct în intervenția alegătorului	31

Lista tabelelor

Tabelul 1. Distribuția populației Republicii Moldova conform apartenenței etnice și lingvistice.....	11
Tabelul 2. Comunitățile cu minorități etnice numeroase, care au fost incluse în studiu	11
Tabelul 3. Prezența etniilor minoritare în rândul candidaților la funcții electivă	12
Tabelul 4. Componența consiliilor electorale de circumscripție din perspectiva apartenenței etnice.....	14
Tabelul 5. Componența birourilor electorale ale secțiilor de votare din perspectiva apartenenței etnice.....	14
Tabelul 6. Comunitățile cu minorități religioase numeroase, care au fost incluse în studiu	21
Tabelul 7. Problematice abordate în discursul candidatului	29
Tabel Sumar	34
Tabelul 8. Schema cercetării.....	35
Tabelul 9. Vulnerabilitatea grupurilor din perspectiva scrutinului electoral local (percepția candidaților la funcția de primar).....	37

Anexa 1: Schema conceptuală a monitorizării

(3) Schema conceptuală a monitorizării

determinată de sărăcie: a) persoane în etate; b) familii numeroase;

determinată de vârstă: persoane în etate, b) tineri – monitorizarea va fi realizată pe întregul eșantion de comunități (a se vedea tabelul de mai jos).

Localitatea	Raionul
Tețcani*	Briceni
Mărcăuți	Briceni
Țibirica	Călărași
Meleșeni	Călărași
Plopi	Cantemir
Vișnioanca	Cantemir
Hincăuți	Edineț
Brânzeni	Edineț
Ciuciuleni	Hâncești
Secăreni	Hâncești
Ciutești	Nisporeni
Milești	Nisporeni
Unguri	Ocnița
Sauca	Ocnița
Căplani	Ștefan Vodă
Tudora	Ștefan Vodă
Târșiței	Telenești
Țânțăreni	Telenești

Matricea de monitorizare

Aspect	Metoda de monitorizare
Listele de candidați	Bazele de date cu listele de candidați pentru funcțiile de primar și consilieri vor include vârsta candidaților (astfel fiind posibilă monitorizarea reprezentării persoanelor în etate). Mai mult, în localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la mărimea familiei fiecărui candidat, astfel fiind posibilă și o analiză din perspectiva familiilor extinse, a familiilor cu un singur părinte, a familiilor îngrijite de o persoană în etate, a celor cu mulți copii.
Componența structurilor de management electoral	Bazele de date care conțin informații despre membrii Comisiilor Electorale Raionale și ai secțiilor de votare vor include vârsta acestora (astfel fiind posibilă monitorizarea reprezentării persoanelor în etate). Mai mult, în localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la mărimea familiei fiecărui candidat, astfel fiind posibilă și o analiză din perspectiva familiilor extinse, a familiilor cu un singur părinte, a familiilor îngrijite de o persoană în etate, a celor cu mulți copii.

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Aspect	Metoda de monitorizare
Platformele electorale	<p>Analiza candidaților din perspectiva conținutului va fi realizată pe următoarele direcții:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prevederi speciale cu privire la grupurile vulnerabile, din perspectiva sărăciei; 2. Corelarea prevederilor platformei cu componența echipei candidaților, din perspectiva sărăciei; 3. Vor fi desfășurate interviuri individuale cu candidații care prezintă interes din perspectiva vulnerabilității la sărăcie (mamele solitare, persoanele în etate), pentru a corela discursurile electorale cu faptul că sunt reprezentanți ai unui grup vulnerabil.
Participarea la întâlnirile candidaților cu alegătorii	Monitorizarea va viza în mod special componența publicului după criteriul vulnerabilității la sărăcie, abordarea problemelor grupurilor vulnerabile în discursul candidaților și în intervențiile alegătorilor prezenți.
Reprezentarea în structurile electiv	Ducerea evidenței prezenței grupurilor vulnerabile la sărăcie și calcularea decalajului de gen în cazul persoanelor în etate, al candidaților din familii numeroase etc.

Legate de dizabilitate: a) persoane cu dizabilitate mentală, b) persoane cu dizabilitate fizică; c) persoane în etate cu dizabilitate – monitorizarea va fi realizată pe întregul eșantion de comunități.

Localitatea	Raionul
Tețcani*	Briceni
Mărcăuți	Briceni
Țibirica	Călărași
Meleșeni	Călărași
Plopi	Cantemir
Vișnioanca	Cantemir
Hincăuți	Edineț
Brânzeni	Edineț
Ciuciuleni	Hâncești
Secăreni	Hâncești
Ciutești	Nisporeni
Milești	Nisporeni
Unguri	Ocnița
Sauca	Ocnița
Căplani	Ștefan Vodă
Tudora	Ștefan Vodă
Târșiței	Telenești
Țânțăreni	Telenești

Matricea de monitorizare

Aspectul	Metoda de monitorizare
Lista candidaților	În localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la integritatea fizică și mentală a candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va cuprinde și acest aspect.
Componenta structurilor de management electoral	În localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la integritatea fizică și mentală a candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va cuprinde și acest aspect.
Platformele electorale ale candidaților	Analiza candidaților din perspectiva conținutului va fi realizată pe următoarele direcții: 1. Prevederi speciale pentru persoanele cu dizabilități; 2. Corelarea prevederilor platformei cu apartenența candidaților la grupul de persoane cu dizabilități; 3. Vor fi desfășurate interviuri individuale cu candidații care prezintă interes din această perspectivă, pentru a corela discursurile electorale cu grupul vulnerabil.
Participarea la întâlnirile candidaților cu alegătorii	Monitorizarea întâlnirilor va viza în mod special componenta publicului din perspectiva persoanelor cu dizabilități, abordarea problemelor persoanelor cu dizabilități în discursul candidaților și în intervențiile alegătorilor prezenți.
Reprezentarea în structurile electiv	Persoanele cu dizabilități vor fi înregistrate și se vor calcula pierderile în valorile de gen pentru această categorie.

Aferență limbii/etniei: a) romi, b) bulgari, c) ucraineni, d) găgăuzi – monitorizarea va fi desfășurată într-un număr limitat de comunități selectate cu atenție, adică două la număr, una populată predominant (80%) de reprezentanți ai acestor grupuri etnice și una în care reprezentanții acestor grupuri etnice formează al doilea grup ca mărime (mai puțin de 50%, dar mai mult de 30% din populație). Vom pleda pentru comunitățile de romi, deoarece în Republica Moldova o localitate sau un centru comunitar populat preponderent de acest grup etnic nu există.

Localitatea	Raionul	Etnia
Vulcănești, comuna Ciorești	Nisporeni	romi
Ursari, comuna Buda	Călărași	romi
Tvardița	Taraclia	bulgari
Albota de Jos	Taraclia	bulgari
Tețcani	Briceni	ucraineni
Crasnoarmeiscoe	Hâncești	ucraineni
Copceac	UTA Găgăuzia	găgăuzi
Chirsova	UTA Găgăuzia	găgăuzi

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Matricea de monitorizare

Aspectul	Metodele de monitorizare
Lista candidaților	În localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la etnia candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va cuprinde și acest aspect.
Componența structurilor de management electoral	În localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la etnia candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va cuprinde și acest aspect.
Platformele electorale ale candidaților	Analiza candidaților din perspectiva conținutului va fi realizată pe următoarele direcții: 1. Prevederi speciale pentru minoritățile etnice și lingvistice; 2. Corelarea prevederilor platformei cu calitatea de membru a candidaților, din perspectiva apartenenței candidaților la grupurile de minorități etnice și lingvistice; 3. Vor fi desfășurate interviuri individuale cu candidații care prezintă interes din această perspectivă, pentru a corela discursurile electorale cu apartenența etnică.
Participarea la întâlnirile candidaților cu alegătorii	Monitorizarea întâlnirilor va viza în mod special aspectele lingvistice și etnice din discursul candidatului și din intervențiile alegătorilor prezenți.
Reprezentarea în structurile electiv	Prezența minorităților etnice și lingvistice va fi înregistrată și vor fi calculate pierderile în valorile de gen pentru această categorie.

Aferență religiei: a) musulmani, b) creștini neortodocși, c) iudei – monitorizarea va fi desfășurată într-un număr limitat de comunități selectate cu atenție – adică în două comunități, una populată predominant (peste 90%) de reprezentanți ai acestor grupuri de minorități religioase și una în care reprezentanții acestor entități formează al doilea grup ca mărime (mai puțin de 50%, dar mai mult de 40% din populație).

Comunitatea	Confesiunea	Raionul
s. Colibași	Bapțiști	Cahul
s. Sângerei Noi	Catolici	Sângerei

Matricea de monitorizare

Aspect	Metoda de monitorizare
Lista candidaților	În localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la afilierea religioasă a candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va cuprinde și acest aspect.

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Aspect	Metoda de monitorizare
Componența structurilor de management electoral	În localitățile selectate vor fi colectate date despre afilierea religioasă a candidaților, această caracteristică urmând să fie înregistrată în bazele de date. Analiza statistică va aborda și acest aspect.
Platformele electorale ale candidaților	Analiza candidaților din perspectiva conținutului va fi realizată pe următoarele direcții: <ol style="list-style-type: none"> 1. Prevederi speciale pentru minoritățile religioase; 2. Corelarea prevederilor platformei cu apartenența religioasă a candidaților; 3. Vor fi desfășurate interviuri individuale cu candidații care prezintă interes din această perspectivă, pentru a corela discursurile electorale cu apartenența religioasă.
Participarea la întâlnirile candidaților cu alegătorii	Monitorizarea întâlnirilor va viza în mod special aspectele ce țin de religie din discursul candidatului și din intervențiile alegătorilor prezenți.
Reprezentarea în structurile electiv	Prezența minorităților religioase va fi înregistrată și vor fi calculate pierderile în valorile de gen pentru această categorie.

Aferență genului: a) femei – genul va fi în viitor înregistrat la fiecare etapă. Toate analizele vor fi realizate și din perspectiva genului (în cadrul eșantionului de mai jos).

Raionul	Primăria
UTA Găgăuzia	Cotovscoe
UTA Găgăuzia	Ferapontievca
UTA Găgăuzia	Chioselia Rusă
UTA Găgăuzia	Carbalia
UTA Găgăuzia	Baurci
UTA Găgăuzia	Chirsova
UTA Găgăuzia	Gaidar
Briceni	Slobozia-Șirăuți
Briceni	Șirăuți
Briceni	Caracușenii Vechi
Briceni	Colicăuți
Briceni	Trebisăuți
Briceni	Larga
Briceni	Tabani
Călărași	Hoginești
Călărași	Răciula
Călărași	Rădeni
Călărași	Hîrova
Călărași	Onișcani
Călărași	Buda
Călărași	Săseni
Cantemir	Țiganca

Monitorizarea participării femeilor și a grupurilor vulnerabile la alegerile locale 2011

Raionul	Primăria
Cantemir	Plopi
Cantemir	Baimaclia
Cantemir	Cirpești
Cantemir	Vișniovca
Cantemir	Șamalia
Cantemir	Cania
Edineț	Stolniceni
Edineț	Alexeevca
Edineț	Cepeleuți
Edineț	Rotunda
Edineț	Trinca
Edineț	Bădragii Vechi
Edineț	Hâncăuți
Hâncești	Fundul Galbenei
Hâncești	Leușeni
Hâncești	Caracui
Hâncești	Bujor
Hâncești	Obileni
Hâncești	Negrea
Hâncești	Secăreni
Nisporeni	Iurcenii
Nisporeni	Marinici
Nisporeni	Milești
Nisporeni	Bolțun
Nisporeni	Brătuleni
Nisporeni	Bălănești
Nisporeni	Șoltanesti
Ștefan Vodă	Sauca
Ștefan Vodă	Lipnic
Ștefan Vodă	Hădărăuți
Ștefan Vodă	Bârnova
Ștefan Vodă	Vălcineț
Ștefan Vodă	Ocnița
Ștefan Vodă	Lencăuți
Ștefan Vodă	Tudora
Ștefan Vodă	Palanca
Ștefan Vodă	Carahasani
Ștefan Vodă	Marianca De Jos
Ștefan Vodă	Crocmaș
Ștefan Vodă	Purcari
Ștefan Vodă	Volintiri
Telenești	Negureni
Telenești	Sărătenii Vechi
Telenești	Coropcenii
Telenești	Ratuș
Telenești	Nucărenii
Telenești	Văsieni
Telenești	Țânțărenii

Matricea de monitorizare

Aspect	Metoda de monitorizare
Listele de candidați	Bazele de date cu listele de candidați pentru funcțiile de primar și consilieri vor include vârsta candidaților (astfel fiind posibilă monitorizarea reprezentării persoanelor în etate). Mai mult, în localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la mărimea familiei fiecărui candidat, astfel fiind posibilă și o analiză din perspectiva familiilor numeroase, a familiilor cu un singur părinte, a familiilor îngrijite de o persoană în etate, a celor cu mulți copii.
Componenta structurilor de management electoral	Bazele de date care conțin informație despre membrii Comisiilor Electorale Raionale și ai secțiilor de votare vor include vârsta acestora (astfel fiind posibilă monitorizarea reprezentării persoanelor în etate). Mai mult, în localitățile selectate vor fi colectate date cu privire la mărimea familiei fiecărui candidat, astfel fiind posibilă și o analiză din perspectiva familiilor numeroase, a familiilor cu un singur părinte, a familiilor îngrijite de o persoană în etate, a celor cu mulți copii.
Platformele electorale	<p>Analiza candidaților din perspectiva conținutului va fi realizată pe următoarele direcții:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Prevederi speciale cu privire la grupurile vulnerabile, din perspectiva sărăciei; 2. Corelarea prevederilor platformei cu componenta echipei candidaților, din perspectiva sărăciei; 3. Vor fi desfășurate interviuri individuale cu candidații care prezintă interes din perspectiva vulnerabilității la sărăcie (mamele solitare, persoanele în etate), pentru a corela discursurile electorale cu apartenența la un grup vulnerabil.
Participarea la întâlnirile candidaților cu alegătorii	Monitorizarea întâlnirilor va viza în mod special componenta publicului în funcție de vulnerabilitatea la sărăcie, abordarea problemelor grupurilor vulnerabile în discursul candidaților și în intervențiile alegătorilor prezenți.
Reprezentarea în structurile electiv	Ducerea evidenței prezenței grupurilor vulnerabile la sărăcie și calcularea decalajului de gen pentru persoanele în etate, candidații din familiile numeroase etc.